Ազգ

Azg
armenian daily

18 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2000 ՇԱԲԱԹ 208 (2176)

Ցեղասպանության ճանաչումը սարսափեցնում է Իտալիայի կառավարությանը

ՀՌՈՄ, 18 ՄԱՅԻՍԻ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Նոյեմբերի 17-ին, Երեւանի ժամանակով 20:30-ի դրությամբ Իտալիայի խորհրդարանի պատգամավորները դեռ չէին որոշել Հայոց ցեղասպանության ճանաչման բանաձեւի քննարկման կոնկրետ ժամը: Ըստ «Ազատություն» ռադիոկայանի, նրանք զբաղված էին երկրի 2001 թվականի պետբյուջեի քննարկմամբ:

Իտալիայում ՀՀ դեսպան Գագիկ Բաղդասարյանը «Ազատությանը» ասել է, որ խորհրդարանում ցեղասպանության ճանաչման վերաբերյալ Իտալիայի կառավարության տեսակետը խիստ բացասական է, եւ Իտալիայի կառավարությունը «սարսափած է», որովհետեւ շատ մեծ տնտեսական շահեր կան Թուրքիայում: Թուրքիայի կողմից եղել են բողոքներ, իսկ Եվրախորհրդարանի ընդունած բանաձեւի կապակցությամբ թուրքական մամուլում նույնիսկ անպատիվ արտահայտություններ են եղել: Նման արտահայտություններ են եղել նաեւ Հռոմի պապ Հովհաննես-Պողոս Երկրորդի հասցեին: Մինչդեռ իտալական մամուլը լռում է:

20 ՏԱՐԻ ՀԵՏՈ

Դավիթաշենի կամուրջը բացվեց

Օրական կարող են երթեւեկել 12 հազար ավտոմեքենա

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

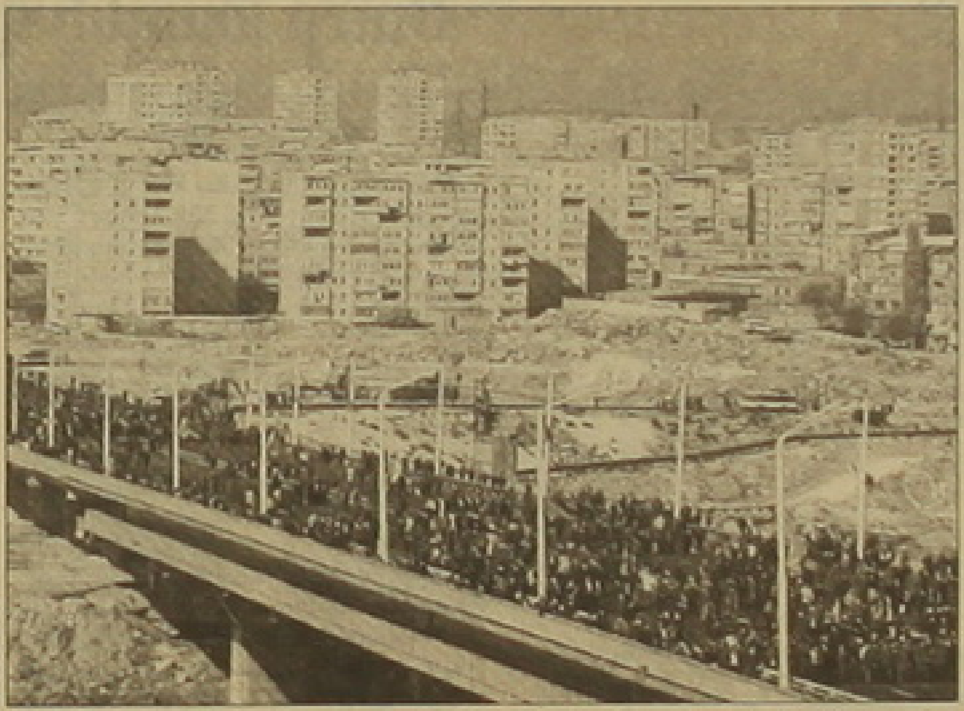

Դավիթաշենցիների համար երեկ տոն էր: Այս համայնքի բնակիչները այսուհետ կարճ ճանապարհով կապ կունենան մայրաքաղաքի կենտրոնական թաղամասերի հետ: Ինչպես եւ սպասվում էր, կամրջի բացման արարողությանը ներկա էին բազմաթիվ պաշտոնյաներ Ազ-ից, կառավարությունից, Երեւանի քաղաքապետարանից եւ թաղապետարաններից: Անկախ կամրջի շինարարությանը նրանցից յուրաքանչյուրի մասնակցությունից, բոլորն էլ շնորհավորանքներ էին ընդունում եւ մաղթում: Ժապավենը կտրելու պատիվը վերապահվեց ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին եւ Երեւանի քաղաքապետ Ալբերտ Բազեյանին: Իսկ մինչ այդ նրանք իրենց շնորհավորանքի խոսքն ուղղեցին հավաքված բազմությանը:

Նախագահը նշեց, որ կամրջի կառուցումը միայն առաջին փուլն է, եւ աշխատանքները շարունակվելու են մինչ համալիրի լիակատար կառուցումը: Կամրջի գործարկմամբ Դավիթաշենը կդառնա մայրաքաղաքի ամենագրավիչ թաղամասերից մեկը, իսկ ընդհանրապես Երեւանում նախատեսվող կառուցապատման աշխատանքները 2001 թ.-ից նոր թափ են առնելու:

Տես ▸ էջ 2

ՍՏՐԿՈՒԹՅՈՒՆ ՍԱՐԴԿԱՅԻՆ

Թուրքիայի հայերը բողոքում են Եվրախորհրդարանի զեկույցի դեմ

Նոյեմբերի 16-ին, հինգշաբթի օրը, Թուրքիո հայոց պատրիարքարանի Սուրբ Աստվածածին եկեղեցու սրահում հայ առաքելական, հայ կաթոլիկ եւ հայ բողոքական համայնքների ներկայացուցիչների միջեւ տեղի է ունեցել հանդիպում՝ գլխավորությամբ պատրիարք Մեսրոպ արք. Մութաֆյանի: Հանդիպմանը մասնակցած շուրջ 60 ներկայացուցիչները քննարկել են Եվրախորհրդարանի կողմից նախորդ օրը Թուրքիայի մասին ընդունված զեկույցը: Քննարկման արդյունքում, որպես Թուրքիայի հայության միասնական կարծիք ընդունվել է հետեւյալ փաստաթուղթը, հաղորդում է Թուրքիո հայոց պատրիարքության մամլո քանբեր Լուիզ Բաքարը. «Եվրոպական խորհրդարանին մեջ Թուրքիո հայության վերաբերյալ արտահայտությունները կդատապարտվին Թուրքիո հայության կողմէ: Որովհետեւ Թուրքիո հայությունն այս ուղղությամբ որեւէ դիմում չէ կատարած: Թուրքիո հայությունը միշտ նախընտրած է՝ ռոկա հարցերը լուծել պետության հետ ուղղակի հարաբերելով: Նույնիսկ, այս հարցերը վերջերս արծարծված եւ պաշտոնական մարմիններուն ներկայացված են եվրոպական հարցերու պատասխանատու նախարար Մեսութ Յըլմազի հետ հանդիպման ժամանակ: Այս պատճառով միշտ չենք գտներ, անօգուտ կնկատենք եւ չենք ընդուներ մեր հարցերու քննարկումը կողմ չհանդիսացողներու կողմէ եւ այդ հարցերը մեր երկրի Եվրոպայի հետ ամբողջականացման արգելք հանդիսանալիք կերպով գործածվիլը»:

Լուիզ Սիմոն-Մանուկյանը 350.000 դոլար է նվիրում հեռուստամարաթոնին

Առաջիկա հինգշաբթի օրը Մ. Նահանգներում տեղի ունենալիք հեռուստամարաթոնին ընդառաջ, ՀԲԸՄիության նախագահ Լուիզ Սիմոն-Մանուկյանը 350 հազար դոլար է նվիրել «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամին՝ հօգուտ Արցախի հյուսիս-հարավ մայրուղու եւ Գյումրու 4 դպրոցների շինարարությանը կազմակերպած համահայկական հանգանակությանը, որն այս տարի ընդգրկելու է ոչ միայն Մ. Նահանգները, այլեւ եվրոպական երկրները, Միջին Արեւելքի հայազգաբնակները եւ Հայաստանը: Հիմնադրամի Մ. Նահանգների ատենապետ Հակոբ Գույումջյանը հատուկ հայտարարությամբ շնորհակալություն է հայտնել ազգային բարերար տիկին Լուիզ Մանուկյանին այս առատաձեռն նոր նվիրատվության համար:

Հայ-իրանական հարաբերությունները առեւտրականից այն կողմ չեն անցնում

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

Այսօրվանից Երեւանում կգործի իրանական ապրանքների ցուցահանդես-վաճառքը եւ կշարունակվի մինչեւ նոյեմբերի 26-ը: Ցուցահանդեսի հանդիսավոր բացումը երեկ երեկոյան էր, որին իրանական կողմից մասնակցելու էին եկել մոտ հինգ տասնյակ արդյունաբերական ձեռնարկությունների ներկայացուցիչներ՝ ԻԻՀ արդյունաբերության փոխնախարար Աբդուլ Ռեզա Սեփահվանդի եւ արտերկրի գերատեսչության ղեկավար դոկտոր Ահմեդ Ղասեմի գլխավորությամբ: Ցուցահանդեսի կազմակերպիչը իրանական կողմից «Իրան-Հայաստան» առեւտրի պալատն է, հայկական կողմից՝ ՀՀ Արդյունաբերողների ու գործարարների միությունը:

Հայաստանում նմանատիպ արդեն յոթ ցուցահանդես է կազմակերպվել, ինչպես նախորդների, այս ցուցահանդեսի նպատակը եւս հայաստանյան շուկայում իրանական ապրանքների պրոպագանդումն է: «Իրան-Հայաստան» առեւտրի պալատի նախագահ, «Սաքի-Հայաստան» ծամփորդական ընկերության ղեկավար Լեւոն Սահարոնյանը «Ազգին» տեղեկացրեց, որ այս տարվա ցուցահանդեսին մասնակցող ընկերությունների մոտ 60 տոկոսը առաջին անգամ են Հայաստանում եւ ցանկություն ունեն գործունեություն ծավալել այստեղ:

Տես ▸ էջ 3

Քլինթոնը վիետնամցիներին էլ անցյալը մոռանալու կոչ արեց

ՀԱՆՈՅ, 17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Նոյեմբերի 17-ին ԱՄՆ նախագահը պաշտոնական այցով ժամանել է Վիետնամ եւ ընդունվել իրադարձությանը հատուկ բոլոր պատիվներով: Օդանավակայանից նա մեկնել է Հո Շի Մինի դամբարան, որտեղ կայացել է դիմավորման պաշտոնական արարողությունը, որի ժամանակ Քլինթոնը կոչ է արել մոռանալ անցյալը եւ միասին «կառուցել բոլորովին այլ ապագա»:

Ավելի ուշ Հանոյում նախագահական նստավայրում սկսվել են Բիլ Քլինթոնի եւ Վիետնամի նախագահ Չան Դիկ Լըոնգի պաշտոնական բանակցությունները: Երկու երկրների առաջնորդները ընտանիքների հետ հանդիպման հիմնական մասից առաջ դիրք են ընդունել լուսանկարչական խցիկների դիմաց Հո Շի Մինի կիսանդրու ֆոնի վրա, նախագահական պալատի գլխավոր մուտքի առջեւ:

Հիլարի Քլինթոնը եւ դուստրը, իսկ Բիլ Քլինթոնը մյուս նկարում զինվորների հետ էր:

ՆՈՐ ՄՈՆՈՒՄԵՆՏ

«Հաղթանակ» զբոսայգում կառուցվում է հյուրանոց

Դեռ չորեքշաբթի երեկոյան լրագրողական շրջանակներից «Ազգի» խմբագրություն ահազանգ ստացանք. երեւանցիների համար հարազատ եւ սիրելի «Հաղթանակ» զբոսայգու կենտրոնական հատվածում ինչ-որ շինարարության են նախապատրաստվում: Երեկ մեր թղթակիցներ Լիլիթ Գրիգորյանը եւ Թաթուլ Հակոբյանը փորձեցին պարզել՝ ի՞նչ է կառուցվում հասարակական հանգստի գոտում: Եթե զբոսայգում հյուրանոց են կառուցում, ապա նախ եւ առաջ պիտի հատեն ծառերը: Երբ հյուրանոցը կառուցվում է, բնականաբար ավտոկանգառ պետք կլինի: Այսպես տարածվելով՝ կարող է «Հաղթանակ» զբոսայգուց միայն բարի անունը մնալ:

Երեւանի քաղաքապետարանի կանաչապատման ձեռնարկության պետ Ալֆրեդ Ներսիսյանը մեր մտահոգությանն ի պատասխան ասաց. «Ես որպես մասնագետ երաշխավորում եմ, այդ հատվածում կանաչ ծառ չկա, անմխիթար մացառներ են: Բացի այդ, նման կառույցի համար կարելի է մի քանի չորացած փուշ զոհել»:

Մենք եղանք «Հաղթանակ» զբոսայգում եւ ականատես դարձանք, որ ապագա հինգ աստղանի հյուրանոցը կառուցվում է ոչ թե զբոսայգու եզնամասում, այլ մուտքի դարպասներից շուրջ 50 մետր հեռու, հենց Ազատության պողոտայի հարեւանությամբ:

Այս ամենի օրինականության խնդրին, ինչպես նաեւ տեղի բնակիչների կարծիքներին «Ազգը» մանրամասն կանդրադառնա առաջիկա համարներում:

Ընթացիկ

Նրանց դերեր տվեք եւ... ձեռքերդ լվացեք

Մեծամասնական ընտրակարգով խորհրդարան մտած պատգամավորական խմբերն ու խմբակցությունները կրակն են ընկել. ոչ մի խելքը գլխին կուսակցություն կամ խմբակցություն ընտրական օրենսգրքում փոփոխությունների իրենց տարբերակն ընդունել չի ուզում: Իսկ այդ դեպքում «Հայաստան» խումբը հազիվ թե կարողանա իր ֆանտաստիկ ծրագիրն իրականացնել. եթե Մյասնիկ Մալխասյանին թողնես, ողջ

կիրառել «Կայունությունը» եւ «Հայաստանը», փորձաշրջան կարող է դառնալ հենց կուսակցությունների համար, որի արդյունքում կարելի է հստակ տեսնել, թե ով է ի վերջո սարքվող կեղծոտ խաղից մաքուր դուրս գալու: Մեծամասնականով անցած պատգամավորության թեկնածուները հազիվ թե դա հաշվի չառնեն, պարզապես հիմա գործելու իրենց համար ամենահաջող տակտիկան է ընտրված:

Գալիք եռօրյան, իհարկե, թեժ կլի-

տապալվելու է: Հասկանալի է կինչեն նաեւ կարկառուն պոպուլիստական ելույթներից, եւ այդ ամենն, իհարկե, գլխավորապես «Միասնություն» դաշինքին «թալանը» գցելու նպատակով: Եվ ոչ այնքան այն պատճառով, որ այդ դաշինքը խորհրդարանի մեծամասնությունն է, այլ որ «Միասնության» մեջ մեծամասնական ընտրակարգով անցած պատգամավորներ կան, եւ որ մինչեւ հիմա դաշինքը հստակ սկզբունքային դիրքորոշում չի արտա-

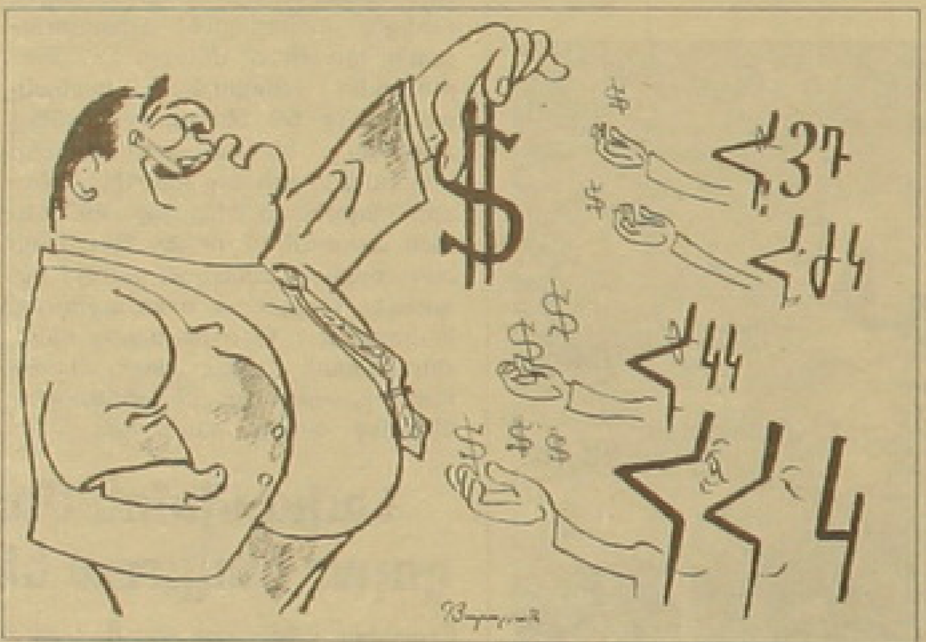

խորհրդարանը կլցնի թաղային մեծ ու փոքր հեղինակություններով, եւ եթե 99-ին քիչ էր մնում ՄԺՆ կնքեին «պպգողական», դրանից հետո ոչ ոք խորհրդարանի այդպես լինելու մեջ չէր կասկածի:

«Կայունությունը» շատ ավելի մեծահոգի է կուսակցություններին փորձանքներ էլ կարելի է տալ անգամ աթոռներն ախպերավարի 50-50 բաժանելու միջոցով: Նրանց համար մեր հասարակությունը մինչ այդ սահմանն է զարգացած, ասել է թե պատրաստ չէ ընտրակաշառքներից վերջապես հրաժարվել. խնդիրն անգամ դա՛ էլ չէ: Այս խմբերը համոզված են, որ եթե ժողովուրդը չծախվի էլ, կուսակցությունները կան ու կան, միայն թե ոնց ուզում է լինի մի կերպ խորհրդարանի դարպասներից ներս ընկնեն: Հետաքրքիր է, այդ ի՞նչ հիմնավորումներով են այս անհատները պնդում, թե քիչ թե շատ իրենց արժեքը զիջող ֆինանսական կայուն աղբյուրներ ունեցող կուսակցություններն անպայման կտնկեն իրենց քսակներին վտանգի տակ դնելով սեփական հեղինակությունը: Բացառենք ընտրությունից ընտրություն, չգիտես որտեղից եւ ում ջանքերով լույս ընկած կուսակցություններին: Այն պրակտիկան, որ ուզում են

նի, չնայած խոսվում է տեղերի հարաբերակցության այլընտրանքային 94/37 (հօգուտ համամասնականի) կոմպրոմիսային տարբերակի մասին: Այս երկու ուժերը, որոնք միասին հարցն իրենց օգտին լուծելու համար խորհրդարանում մեծամասնություն չեն կազմում, կփորձեն մյուսներին ամեն կերպ համոզել, թե ժողովուրդն առանց իրենց յոլա գնալ չի կարող, թե կուսակցություններն իրենց չափ «հոգատար, իրենց ընտրողներին անչափ նվիրված» չեն կարող լինել, իսկ քաղաքական համակարգը առանց իրենց ոչ ավել, ոչ պակաս պարզապես

հայտել: Բայց ամենայն հավանականությամբ 94/37 տարբերակը նրանց համար ընդունելի կլինի, քանի որ նախորդ 106/25-ին նրանք այդքան էլ համաձայն չէին, չնայած կողմ էին համամասնական տեղերի մեծացմանը: Այնպես որ, հակառակորդ ուժերի ջանքերն ամենայն հավանականությամբ կձախողվեն, իսկ երկու տարի անց գուցե հնարավորություն կունենանք վերջապես խորհրդարան ընտրելու, այլ ոչ թե վատ ռեժիսորով աշխատող կասակերգային անհաջող թատրոն:

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

Դավիթաշենի կամուրջը բացվեց

Սկիզբը էջ 1

Այստեղ արդեն առկա են 15 մլրդ դրամ արժողությամբ ծրագրեր, որոնք հնարավոր է կրկնապատկել, եթե խրախուսվեն մասնավոր ներդրումները: Ռոբերտ Քոչարյանը շնորհակալություն հայտնեց եւ շնորհավորեց կամրջի շինարարներին, հեղինակներին եւ ինքն իրեն, քանզի կամրջի շինարարությունն ավարտելն իր նախընտրական խոստումներից մեկն էր:

Կարեւորելով կամրջի գործարկման փաստը Երեւանի քաղաքապետը թվարկեց այն առավելությունները, որոնք իրականություն են դառնում: Բեռնաթափվելու է Կիեւյան կամուրջը, կարճ ճանապարհով Արաբկիր համայնքը կապվելու է Դավիթաշեն համայնքի հետ, կրճատվելու է տրանսպորտի վազքը դրանից բխող տնտեսական արդյունավետությամբ, լուծվելու են սոցիալական եւ բնապահպանական որոշակի խնդիրներ: Կամրջով օրական 12 հազար մեքենա կարող է երթեւեկել, դիմացկուն է 9 եւ ավելի բալ երկրաշարժի դեպքում: Ալբերտ Բազեյանը կամրջի կառուցման համար, բացի դրա անմիջական մասնակիցներից, շնորհակալություն հայտնեց ամբողջ ազգաբնակչությանը, քանզի դրա շինարարության համար միջոցները «մեր բոլորի ընտանիքներից գնացել են պետական բյուջե, որտեղից էլ հատկացվել շինարարությանը»: Կամուրջը, քաղաքապետի կարծիքով, կդառնա «հայ ժողովրդի համար հույսի կամուրջ դեպի երրորդ հազարամյակ»:

Կամրջի բացմանը ներկա էր նաեւ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանը, որը, ճիշտ է, ողջույնի խոսքով հանդես չեկավ, բայց զրուցեց լրագրողների հետ: Նա կառույցի շինարարությունն ավարտին հասցնելը համարեց ոչ միայն ներկա, այլեւ նախորդ բոլոր կառավարությունների ջանքերի արդյունքը, որոնք գումարներ էին գտնում հատկացումների համար: Վարչապետը նշեց, որ ֆինանսավորումը ոչ մի օր չի ուշացել եւ հույս հայտնեց, որ ապագայում եւս ամեն ինչ կարվի նույն հետեւողականությամբ համալիրն ամբողջությամբ գործարկելու համար:

Արխիվային լուսանկար: 1998 թ.-ին Ռ. Քոչարյանը առաջին անգամ այցելեց Դավիթաշենի կամրջի շինարարություն եւ այնուհետեւ իր անմիջական վերահսկողության տակ առավ այն:

Մեզ մնում է միայն միանալ մեր համաքաղաքացիներին ուղղված շնորհավորանքներին եւ հուսալ, որ Դավիթաշենի կամուրջն օրինակ կհանդիսանա մյուս նմանատիպ անավարտ օբյեկտների կառուցման ավարտի եւ նոր կառույցների շինարարության համար:

ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ

«Հայաստան» հիմնադրամի մարաթոնը Գյումրիում

ԳՅՈՒՄՐԻ, 17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մինչ լոսանջելեսյան մարաթոնի սկիզբը, որի հանգանակած միջոցները պետք է նպատակաուղղվեն Արցախի Հյուսիս-հարավ մայրուղու եւ Գյումրու 4 դպրոցների կառուցմանը, մարաթոն կազմակերպվեց նաեւ Շիրակի մարզկենտրոնում: Քաղաքի կենտրոնական հրապարակում հիմնադրամի եւ Շիրակի մարզպետարանի նախաձեռնությամբ՝ ի նպաստ Հիմնադրամի նոր ծրագրերի, կազմակերպվեց դրամահավաք, որին մասնակցեցին քաղաքի դպրոցականներ, ուսանողներ, տարբեր կազմակերպություններ ու անհատներ:

- Մեզ համար այնքան կարեւոր չէ հավաքված գումարի չափը, որքան հենց գյումրեցիների մասնակցությունը՝ իրենց իսկ քաղաքի վերականգնման գործին, ասաց Շիրակի մարզպետ Ֆելիքս Փիրումյանը:

ՀՀ նախագահը բազմիցս հայտարարել է, որ 2001 թ. աղետի գոտում լուծվելու է դպրոցաշինության հարցը: Ի դեպ, սոցիալական ներդրումների հիմնադրամը արդեն իսկ աշխատանք է տանում համայնքների հետ մարզի 17 դպրոցների կառուցման ուղղությամբ: Եվս 4-ի շինարարությունը ծրագրվում է «Հայաստան» հիմնադրամի հանգանակած միջոցներով:

Միջոցառմանը մասնակցող 50 դպրոցներ եւ բազմաթիվ այլ կազմակերպություններ ուժերի ներածին չափով իրենց ավանդը ներդրեցին աղետի գոտու դպրոցաշինության գործին: Մի քանի ժամ տեւած մարաթոնի ավարտին հիմնադրամի հանձնախումբը լրատվամիջոցների ներկայությամբ հրապարակեց արդյունքները՝ հանգանակվել է 2 մլն 991 հազար 285 դրամ եւ 221 ԱՄՆ դոլար:

Սուրբ Թադեի վանքից Արարատը շատ մոտ է երեւում

«Օրեցօր իր «տիրույթներն» է ընդարձակում քաղաքի կենտրոնում գտնվող աղոթատունը, դրա փոխարեն, սակայն, դանդաղել են մայրաքաղաքի գլխավոր եկեղեցու շինարարության տեմպերը, եւ արդեն մտավախություն կա, որ մինչեւ 1700-ամյակի տոնակատարությունները նրա կառուցումը չի ավարտվի», չարությամբ գրում է հայկական թերթերից մեկը, իսկ հեռուստատեսությունը հանույթով, նույնպիսի չարությամբ նույն տողերը ներկայացնում է բազմահազարանոց լսարանին:

Ի՞նչ կապ ունի քաղաքի կենտրոնում գտնվող աղոթատունը (իրանական մզկիթը) եկեղեցու շինարարության հետ՝ չեմ հասկանում: Ենթատեքստը պարզ է՝ ինչո՞ւ պետք է Երեւանում իրանական մզկիթ լինի: Ի՞նչ է, մեզ խանգարո՞ւմ է: Հայաստանում մի քանի հազար իրանցիներ են ապրում եւ ամեն ուրբաթ այցելում են իրենց հավատքի տաճարը: Հայաստանում կան ազգային փոքրամասնություններ՝ ռուսներ, ուկրաինացիներ, հույներ եւ այլն: Մեզ կխանգարի՞, որ ռուսներն էլ իրենց եկեղեցին կառուցեն: Նույնը՝ հույները եւ մյուս ազգությունները: Վերջիվերջո, Հայաստան երկրում կառուցվող յուրաքանչյուր ճարտարապետական կոթող նախ եւ առաջ մերն է:

Աշխարհի շատ երկրներում կան հայկական եկեղեցիներ: Ինչո՞ւ իրանցիները չեն բողոքում, որ Թեհրանի հենց կենտրոնում է վեր բարձրանում հայկական եկեղեցին, իսկ Թավրիզի Առաջնորդարանը (եկեղեցին, կից հաստատությունները) Երեւանի իրանական մզկիթից մի քանի անգամ մեծ տարածք է զբաղեցնում հենց քաղաքի կենտրոնում: Իսկ Սպահան քաղաքում գործող 12 հայկական եկեղեցի կա: Հայկական եկեղեցիներ կան Թբիլիսիում, Մոսկվայում, Վլադիկավկազում, ամենուր, որտեղ մեր հայրենակիցներն են ապրում:

Իսկ Իրանի մշակութային ժառանգության կազմակերպությունը սկսել է քրիստոնեական վաղ շրջանի կոթող Սուրբ Թադեի վանքի վերանորոգման աշխատանքները՝ Մակուի շրջանում: Ամեն տարի հուլիս-օգոստոս ամիսներին այստեղ ուխտագնացության են գալիս հազարավոր հայեր: Մեկ անգամ առիթ եմ ունեցել այցելելու Սուրբ Թադե, որը շատ մոտ է Ավարայրի դաշտին եւ որտեղ իբր թաղված է հայոց սպարապետ Վարդան Մամիկոնյանը: Եկեղեցուն կից նախորդ դարում, Աբաս Միրզայի հովանավորությամբ, ավելացվել է գմբեթավոր եկեղեցի, որը ճարտարապետական հորինվածքով շատ նման է Էջմիածնի Մայր տաճարին: Իսկ ամենախորհրդանշականը՝ Սուրբ Թադեի վանքից Արարատ սարը չափազանց մոտ է երեւում:

Ա. Հ.

Մարզերի դպրոցները կջեռուցվեն դիզվառելիքով, Երեւանինը՝ էլեկտրականությամբ

ԵՐԵՎԱՆ, 17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանի հանրակրթական դպրոցների ջեռուցման համար 2000 թ. պետբյուջեով հատկացվել է 230 միլիոն դրամ, որից ստացվել է 80 միլիոնը միայն: Սակայն, ինչպես տեղեկացանք ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարի օգնական Ռոբերտ Զարգարյանից, մինչ վառելիքի գումարի ստացվելը պայմանագրեր էին կնքվել մատակարարող ձեռնարկությունների հետ, այնպես որ Հայաստանի մի քանի մարզկենտրոններ արդեն հասցվել է դպրոցներին հատկացվելիք դիզվառելիքը, եւ որոշ հյուսիսային մարզերում սկսվել է դպրոցների ջեռուցումը: Անցյալ տարվա նման, այս տարի եւս մարզերի դպրոցները կջեռուցվեն դասասենյակներում տեղադրված վառարանների միջոցով. յուրաքանչյուր դասասենյակի եւ ուսուցչանոցի համար օրական նախատեսված է 2 լիտր վառելիք:

Ըստ Ռ. Զարգարյանի, հատկացված գումարով գնված դիզվառելիքը նախատեսված է միայն այս տարվա համար, այսինքն դրանով դպրոցները կջեռուցվեն մինչեւ դպրոցական ձմեռային արձակուրդների սկիզբը՝ դեկտեմբերի 25-ը, իսկ արձակուրդներից հետո՝ սկսած հունվարի 29-ից ջեռուցումը կշարունակվի 2001 թ. բյուջեից հատկացվելիք գումարով:

Երեւանում միայն 3 գիշերօթիկ դպրոցներ կջեռուցվեն դիզվառելիքով, իսկ մնացած բոլոր դպրոցները՝ էլեկտրականությամբ եւ կենտրոնացված ջեռուցմամբ: Կենտրոնացված ջեռուցումը կսկսվի դեկտեմբերի 1-ից եւ կտեւի մինչեւ հաջորդ տարվա ապրիլի 1-ը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԳ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայութիւն / հեռ. 562941
Apple Macintosh
համակարգչային սարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Միջազգային շուկայում պղնձի պահանջարկը ավելանում է

Իսկ հայերս պղնձի պաշարներից դժգոհելու իրավունք չունենք

Այսօր Ալավերդում մեծ շուքով կնշվի պղնձաձուլական գործարանի 230-ամյակը, իսկ երեկ ՀՀ ԳԱԱ-ում տեղի ունեցավ «Պղնձի արտադրությունը 21-րդ դարում եւ Ալավերդու պղնձաձուլական գործարանի զարգացումը» թեմայով միջազգային գիտաժողով: Մասնակցում էին գերմանական, ռուսական, ֆրանսիական ընկերությունների ու գիտական ներուժի ներկայացուցիչներ, կառավարության անդամներ, ԱԺ պատգամավորներ ու լրատվամիջոցներ, իրենց ուղերձներն էին հղել ՀՀ նախագահն ու վարչապետը: «Պղինձը զարգացման արտադրանք է», արձանագրեց եվրոպայի պղնձարտադրող հսկաներից մեկի՝ «Նորդդոյչե Աֆֆիների» ներկայացուցիչ Վիլֆրիդ Մալիոֆը: Պղինձը էներգետիկայի, ավտոարդյունաբերության, բարձր տեխնոլոգիաների, հեռահաղորդակցության եւ մի շարք այլ արդյունաբերական ճյուղերի հիմնական հումքն է, որի պահանջարկը, այդ ճյուղերի զարգացմանը զուգահեռ տարեցտարի աճում է: Եվրոպական շուկան, որն առանց այն էլ պղնձի պաշարների հիմնական կլանողներից մեկն է, կունենա պղնձի լրացուցիչ պահանջարկ: «Նորդդոյչե Աֆֆիների» խումբը եվրոպական շուկայի լիդերն է՝ իր տարեկան մի քանի հարյուր տոննա պղնձի արտադրությամբ: Խումբը փետրվար ամսից պղինձ է գնում նաեւ «Մանես-Վալեքսից», եւ ամենայն հավանականությամբ, կդառնա վերջինիս բազայի վրա ստեղծվելիք մետալուրգիական համալիրի ներդնողներից մեկը: Գիտաժողովին ներկա մյուս խոշոր ընկերությունը եւս՝ «Լուրգի Մետալուրգին», որը ինժեներային տեխնոլոգիաների մշակմամբ հայտնի խոշոր MG Engineering խմբի մեջ է մտնում, զբաղվում է նաեւ էկոլոգիական տեխնոլոգիաների մշակմամբ: «Ոչ մի բանկ չի համաձայնի հին տեխնոլոգիայով էկոլոգիական տեսանկյունից կասկածելի ծրագիր ֆինանսավորել», ընկերության ներկայացուցիչ Մայքլ Տակի ակնարկը թափանցիկ էր եւ ուղղակիորեն վերաբերում էր Ալավերդու համալիրի նախագծին: Նախնական հաշվարկներով այդ նախագծի առաջին փուլի իրականացման համար կպահանջվեն մոտ 60 մլն ԱՄՆ դոլարի ներդրումներ:

«Լեռնամետալուրգիական ինստիտուտ» ՓԲԸ տնօրեն Սահակ Արզումանյանն իր «ՀՀ լեռնամետալուրգիայի բնագավառի ձեռնարկությունների վիճակը եւ նրանց զարգացման հեռանկարները» զեկույցում համառոտ ձեւով առաջին անգամ ներկայացրեց ՀՀ լեռնահանքային ոլորտի ողջ ներուժը: Այդ ոլորտի ՀՀ ձեռնարկությունները մտնում են երեք խոշոր խմբերի մեջ՝ հարավային (Զանգեզուրի, Քաջարանի պղնձամոլիբդենային կոմբինատները, Կապանի լեռնահարստացուցիչ կոմբինատը), հյուսիսային (բացի Ալավերդու պղնձաձուլական կոմբինատից, Ախթալայի լեռնահարստացուցիչ ՓԲԸ-ն, Շամլուղի եւ Ախթալայի հանքերը) եւ կենտրոնական (Սոթքի ու Մեղրուտի ոսկու հանքերը, «Արարատ-Ոսկի» հայ-կանադական ՀՁ-ն): Այս ձեռնարկությունները գործում են լավագույնս 25–30 տոկոս հզորությամբ, չնայած ունեն հսկայական քանակությամբ կորզվելիք արժեք: Նախնական հաշվարկներով, օրինակ, Զանգեզուրում ու Քաջարանում 5–6-ական մլն ԱՄՆ դոլարով, Կապանի լեռնահարստացուցիչում 4–5 մլն ներդրումներով հնարավոր է 1–1,5 տարում վերականգնել նախկին հզորությունները: Մնացած հանքերից կարելի է առանձնացնել Լիճքի պղնձամոլիբդենային հանքերը՝ 260 մլն կորզվելիք արժեքով, Մեղրուտի հանքերը՝ 2 մլրդ, Արմանիսի՝ 160 մլն կորզվելիք արժեքով պղնձամոլիբդենի հանքերը:

Եթե հաջողվեն ներդրումները, ապա ՀՀ-ն միայն լեռնամետալուրգիայի ոլորտում կտա տարեկան 300 մլն դոլարի արտադրանք: Այսպիսով՝ համաշխարհային շուկան կարիք ունի մեծ քանակությամբ հանքանյութի ու պատրաստի արտադրանքի, իսկ հայերս հանքային ռեսուրսներից բողոքելու իրավունք չունենք: Մնում է միայն առկա հարուստ ներուժը ճիշտ օգտագործել: Այդ առումով «Մանես-Վալեքսի» զարգացման ծրագիրը կլինի այն լուրջ փորձաքարը, որին կհաջորդեն մյուս ծրագրերը:

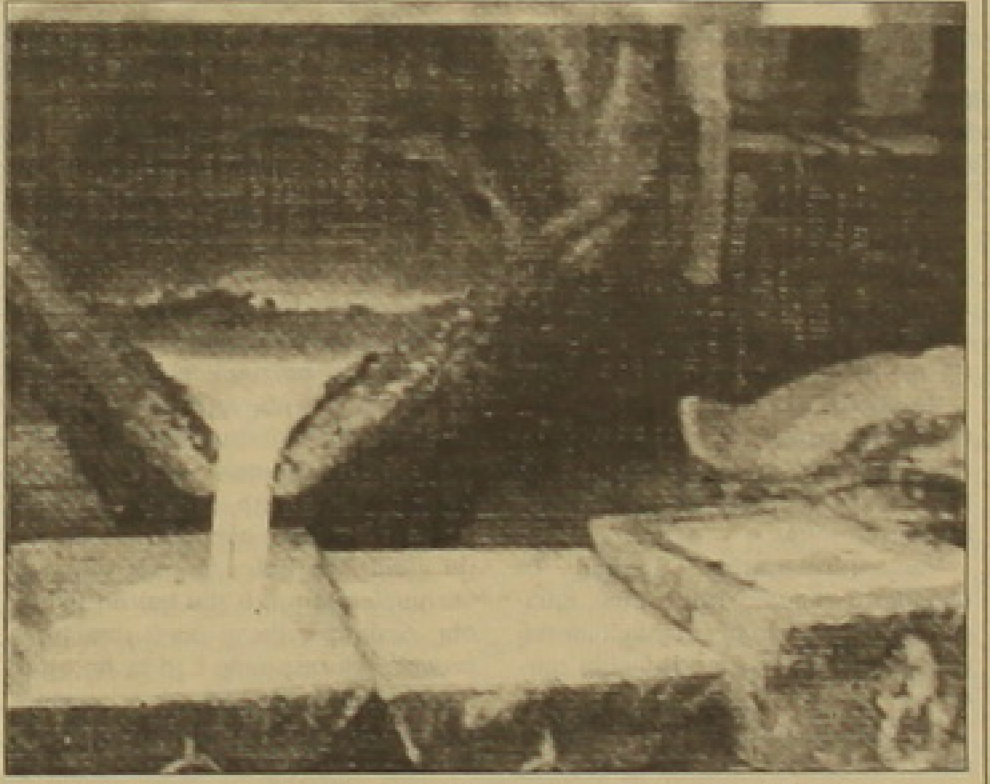

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒԽՌՈՅԱՆ

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Դատախազությունն ԱԽ աշխատակազմի ուսումնասիրություններին իր վերաբերմունքն արտահայտել է 10 վճռաբեկ բողոքով

Արդարադատության խորհրդի աշխատակազմը ՀՀ նախագահի աշխատակազմի ղեկավարի կողմից հաստատված օրակարգով ուսումնասիրություններ է կատարում հանրապետության դատարաններում ու դատախազություններում: Արդյունքներն ամփոփող տեղեկանքը տրամադրվում է համապատասխան դատավորին եւ դատախազին, ԱԽ նախագահին ու փոխնախագահներին արդարադատության նախարարին եւ ՀՀ գլխավոր դատախազին: Ինչպիսի՞ն է ԱԽ փոխնախագահների վերաբերմունքն ուսումնասիրության արդյունքներին, մեր հարցին ԱԽ աշխատակազմի ղեկավար Իշխան Նազարյանը հայտնեց, որ արդարադատության նախարար Դավիթ Հարությունյանը որեւէ կերպ չի արձագանքել:

Պրն Նազարյանը ծանուցեց ՀՀ գլխավոր դատախազության ներկայացրած տեղեկանքը, ըստ որի ուսումնասիրության արդյունքների հիման վրա 10 վճռաբեկ բողոք է ներկայացվել՝ դատավարության մասնակիցների նյութական եւ դատավարական իրավունքի խախտումների հիմքով: ՀՀ գլխավոր դատախազության դատարանում քր. գործերով մեղադրանքի պաշտպանության վարչության պետ Արմեն Աշոտյանը մեզ տեղեկացրեց, որ վճռաբեկ դատարանի քրեական եւ զինվորական գործերով պալատը բավարարել է բոլոր բողոքները: «Այդ գործերն այնքան խորն ու մանրակրկիտ են ուսումնասիրվել, որ բավարարելու առումով երկմտանքի հարց չի կարող առաջանալ», հայտնեց Ա. Աշոտյանը: Ավելորդ չհամարեց նշել նաեւ, որ ԱԽ աշխատակազմի հայտնաբերած թերությունները եզակի չեն եւ, բարեբախտաբար, ճակատագրական չեն եղել մարդկանց համար:

ԱԽ աշխատակազմի քրեական գործերով հայտնաբերած խախտումները վերաբերում են մեղադրյալների արարքների սխալ որակմանը, խափանման միջոցների ոչ ճիշտ ընտրությանը, ապացույցների ոչ ճիշտ գնահատմանը, պատիժների ոչ ճիշտ նշանակմանը, «Համաներման մասին» ՀՀ օրենքների սխալ կիրառմանը եւ այլն: Համաձայնելով արձանագրված խախտումների իսկությանը դատախազությունն այնուամենայնիվ նշել է, որ 15 դատավճիռներ չեն բողոքարկվել դատավճռի բողոքարկման համար օրենքով սահմանված 6-ամսյա ժամկետն անցած լինելու պատճառով: Շուրջ 30 դատավճիռներ չեն բողոքարկվել նկատի ունենալով, որ թույլ տրված խախտումները վերաբերել են դատավճռի կատարման ընթացքում ծագած անհստակություններին հստակ որոշված չեն եղել պատիժների չափը, սահմանված չեն եղել պատիժներն իրականացնող ուղղիչ աշխատանքային հիմնարկների տեսակները եւ այլն:

ԱԽ աշխատակազմի ղեկավարը տեղեկացրեց, որ 2000 թ. մինչեւ հոկտեմբերի 1-ի տվյալներով աշխատակազմ մուտք է եղել 385 դիմում-բողոք եւ առաջարկություն, որոնք հասցեագրվել են ՀՀ նախագահին, նախագահի աշխատակազմին, ԱԽ-ին եւ հիմնականում վերաբերում են մինչդատական կամ դատարանի վարույթում գտնվող գործերին, վճիռներին, դատավճիռներին եւ որոշումներին, դատական-դատախազական մարմինների աշխատանքին, նշված ոլորտների պաշտոնատար անձանց պատասխանատվության ենթարկելուն...

ԱԽ-ն վերաբերմունք չի ճշտել իրավական թեմաներով մամուլի եւ լրատվության այլ միջոցների հրապարակումների վերաբերյալ, սակայն անհրաժեշտ են համարում, քանի որ, ըստ նրանց, բազմաթիվ հրապարակումներ զուրկ են իրավաբանական հիմնավորվածությունից: Քննարկելով հարցը, խորհուրդը դեռեւս եզրակացության չի հանգել՝ ինչպե՞ս վերաբերվել նման դեպքերում:

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Հայ-իրանական հարաբերությունները առեւտրականից այն կողմ չեն անցնում

Իրանական սպիրտը, լվացքի փոշին ու ձեթը՝ ամենապահանջված ապրանքները Հայաստանում

Սկիզբը էջ 1

Ընդհանրապես, ըստ պրն Ահարոնյանի, տարեցտարի Իրանը փորձում է ներկայանալ առավել հայտնի, խոշոր ընկերություններով ու առավել որակյալ ապրանքներով: Նշենք նաեւ, որ ի տարբերություն նախորդների, որոնց անցկացման վայրը Երեւանի կենտրոնից բավականին հեռու գտնվող մարզահամերգային համալիրն էր, այս անգամ ընտրվել է Երեւանի ամենամարդաշատ առեւտրական վայրը, այսպես կոչված ԳՈՒՄ-ը կամ ՊՅԽ-ն, որի հարակից տարածքն, ի դեպ, հայտնի է իրանական ապրանքների խանութների առատությամբ. Միայն Տիգրան Մեծ փողոցում տեղաբաշխված իրանական առեւտրի տաղավարներն ու խանութները հասնում են մի քանի տասնյակի: Ի դեպ, դրանք հիմնվել են Հայաստանում իրանական ապրանքների հրացման «պիկի» տարիներին (1992-94 թթ.) եւ այսօր էլ, հաջողությամբ, ճիշտ է մի փոքր ավելի քիչ ծավալներով, շարունակում են իրենց գործունեությունը:

Չնայած իրանական ապրանքներն աստիճանաբար, տարեցտարի իրենց տեղը զիջում են տեղական, ռուսաստանյան ու եվրոպական ապրանքներին, այնուամենայնիվ, Իրանը շարունակում է հայաստանյան շուկայում ռազմավարական դիրք զբաղեցնել: Անցյալ 7-8 տարիների ինտենսիվ առեւտրական կապերի արդյունքում այսօր հայաստանյան շուկայում իրանական մի քանի ապրանքատեսակներ (տարբեր տեսակի սննդային յուղեր, լվացող նյութեր, պլաստմասսայե իրեր, սպիրտ, մետաղներ) ունեն իրենց հաստատուն տեղն ու գնորդը միջին ու առավել ցածր գնողունակության սոցիալական խմբերում:

Իրանի հետ ապրանքաշրջանառությունը ՀՀ ընդհանուր արտաքին շրջանառության ծավալներում արդեն քանի տարի է երրորդ կամ չորրորդ տեղում է: Այսպես, ըստ պաշտոնական վիճակագրության, ՀՀ արտաքին առեւտրի ծավալներում դեպի Իրան արտահանումները այս տարվա ութ ամիսների դրությամբ, հասնում են 10,85 տոկոսի, իսկ ամբողջ ներմուծման ծավալներում իրանական ապրանքները կազմում են 7,72 տոկոս (անցյալ տարի այդ ցուցանիշը համապատասխանաբար 14,65 եւ 9,79 տոկոս էր): Ընդ որում, 1995 թվականից սկսած իրանական ներմուծումների դինամիկան այսպիսին է՝ 1995-ին Հայաստան է ներմուծվել 59,8 մլն ԱՄՆ դոլարի ապրանք, 1996-ին արձանագրվել են ամենամեծ ծավալները 149,8 մլն, 97-ին այդ թիվը կտրուկ իջել-հասել է 88,7 մլն-ի, 98-ին շարունակվել է անկումը հասնելով 63,9-ի, անցյալ տարի մի փոքր ավելացել են ներմուծումները, իսկ այս տարվա վեց ամիսներին այդ ցուցանիշը 32,4 մլն է, ինչը նշանակում է, որ այս տարվա ներմուծումները գրեթե նույնքան կլինեն, ինչքան անցյալ տարի: Իրանից ներմուծվող ապրանքատեսակները հասնում են մոտ չորս տասնյակի եւ ընդգրկում են գրեթե բոլոր ոլորտները սկսած սննդի եւ թեթեւ արդյունաբերությունից, վերջացրած բարձր տեխնոլոգիական եւ մեքենաշինական արդյունաբերական ապրանքներով: Ինչ վերաբերում է Հայաստանից Իրան արտահանումներին, ապա որեւէ էական որակական փոփոխություն չի գրանցվել. շարունակվում են մեծ քանակներով մետաղի խառնուրդ, հատկապես պղնձի (98-ին 6971 հազ. դոլարի, անցյալ տարի 3247,4 հազ. դոլարի), մոլիբդենի, սեւ մետաղի, պղնձի ջարդոնի ու թափոնի արտահանումները, բավական մեծ է նաեւ տարբեր տեսակի հասոցների տեսակարար կշիռը: Մի հետաքրքիր փաստ եւս, որքան էլ որ զարմանալի է, ըստ պաշտոնական վիճակագրության, մինչ այժմ Հայաստանում գրանցված 354 իրանական մասնակցությամբ ընկերությունների (իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձանց տվյալով) Հայաստանում կատարած ներդրումների ծավալը հասնում է ընդամենը 1 մլն ԱՄՆ դոլարի, գրեթե նույնքան, որքան, ասենք, Հայաստանում գրանցված թուրքական մասնակցությամբ մոտ երեք տասնյակ ընկերությունների ներդրումները: Իրականում, իրանցի բիզնեսմենների յուրահատկություններից մեկը նաեւ զգուշավոր ներդրումային քաղաքականությունն է եւ հնարավորինս քիչ ներդրումներով ընդլայնված գործունեություն ծավալելը:

Վերոհիշյալ պարզ վիճակագրությունը ցույց է տալիս, որ Հայաստանը շարունակում է մնալ Իրանի համար սոսկ որպես շուկա, չնայած որ կան բոլոր նախադրյալները առավել լուրջ արդյունաբերական կոոպերացիայի անցնելու: Երկու երկրների միջեւ 1994-95 թթ.-ից սկսած ստեղծվել է ամենաբարենպաստ դաշտը տնտեսական հարաբերությունների զարգացման համար: Կա մի կարեւոր հանգամանք եւս, Իրանում կա բավականին կազմակերպված ու հարուստ հայ համայնք, որի կշիռը ԻԻՀ տնտեսության մեջ, հատկապես փոքր ու միջին բիզնեսում, բավական մեծ է: Իրանահայ գործարարները ընդգրկված են տնտեսության գրեթե բոլոր ոլորտներում: Համայնքի կազմակերպված աշխատանքի ամենավառ օրինակը, թերեւս, Թեհրանի «Սպիտակ հող» (իրաներեն «խակե սեֆիդ») կոչված տարածքներից մեկն է, որը հիշեցնում է «ժրաջան» ռեժիմով աշխատող մեղվափեթակի, տասնյակ փոքր ու միջին արտադրամասերով: Այստեղ արտադրվում է գրեթե ամեն ինչ պահածոներից մինչեւ ավտոմեքենաշինության համար անհրաժեշտ դետալները: Այս տարածքում ընդգրկված բիզնեսմենների մոտ 80 տոկոսը իրանահայեր են, որոնց միջեւ, ի դեպ, շատ սերտ կոոպերացիա է հաստատվել:

Իրանի հետ հարաբերություններն առավել խորացնելու ու առեւտրականից արդյունաբերական համագործակցություն ու ներդրումների ոլորտ անցնելու նպատակով ՀԱԳՄ կողմից մշակվել եւ ՀՀ կառավարությանն է ներկայացվել առաջարկությունների փաթեթ, որը կքննարկվի նաեւ «Իրան-Հայաստան» ցուցահանդեսի շրջանակներում նախատեսված պաշտոնական հանդիպումների ժամանակ:

ԴԱՐԵՐՆ ՈՒ ՄԵՐԿԱՆ

Չժուան ցե

Ծեր ձկնորսը

Չժուան ցեն չինական փիլիսոփայության մեծ դեմքերից է, դաոսական, ապրել է մ. թ. ա. չորրորդ դարում: Հաճելի ընթերցվող ինքնատիպ փիլիսոփա է: Նրա անունը կրող գրքում «Ծեր ձկնորսը» 31-րդ գլուխն է, ուր խոսվում է այնպիսի խնդիրների մասին, որոնք հավերժորեն այժմեական են, առավել եւս այսօր մեզ մոտ: Ահա թե ինչու նպատակահարմար գտա թարգմանությունն առաջարկել «Ազգ» օրաթերթին ընթերցողների ավելի լայն շրջանակների մատուցելու համար: «Դաո» բազմանշանակ բառը սովորաբար մեկնաբանվում է իբրեւ Բնության Ուղին, որ ամեն մի էակ, իր, երեւույթ ի բնե կրում է իր էության մեջ:

ԿԱՐՊԻՍ ՍՈՒՐԷՆՅԱՆ

Կոնֆուցիոսը ման էր գալիս Սեւ վարագույր անտառում եւ նստեց բլրակին ծիրանի ծառ բացհին մոտ: Նրա աշակերտները սկսեցին կարդալ իրենց գրքերը, մինչ Կոնֆուցիոսն իր վինն էր նվագում ու երգում: Երգի նույնիսկ կեսին չէր հասել, երբ մի ձկնորս իր նավակից ելավ ու եկավ նրա կողմը: Մորուքն ու հոնքերն սպիտակ էին, երկար մազերը խռիվ, թեւերը կողքերին կախված: Քայլեց դարիվեր մինչեւ հասավ չոր գետնին ու կանգ առավ, ձախ ձեռքը հենելով ծնկին եւ կզակն աջ ձեռքին, ու լսեց մինչեւ երգը վերջացավ: Ապա իր մոտ կանչեց Ցու Կունին եւ Ցու Լուին, եւ այդ երկուսը մոտեցան նրան:

– Ո՞վ է նա,- ասաց, մատով ցույց տալով Կոնֆուցիոսին:

– Ազնվական այր է Լու երկրից,- պատասխանեց Ցու Լուն:

Ապա ձկնորսը հարցրեց Կոնֆուցիոսի տոհմը: Ցու Լուն պատասխանեց.

– Կուն տոհմից է:

– Ի՞նչ է անում Կուն տոհմի այս մարդը ապրուստի համար:

Ցու Լուն մտմտում էր ինչ ասի, երբ Ցու Կունը պատասխանեց, ասելով.

– Կուն տոհմի այս մարդն իր բնությամբ կապված է օրինապահությանն ու հավատարմությանը: Իր վարքուբարքի մեջ ցուցաբերում է բարյացակամություն եւ արդարացիություն, գեղեցկացնում է ծեսերն ու երաժշտությունը եւ հավասարակշռում մարդկային հարաբերությունները: Իրենից վեր հարգանք է տածում իր սերնդի տիրակային եւ իրենից վար ջանում է բարեփոխել ժողովրդի մարդկանց, քանի որ ուզում է երջանկացնել ողջ աշխարհը: Ահա թե ինչ է անում Կուն տոհմի այս մարդը:

Ձկնորսը շարունակեց հարցնել.

– Ունի՞ մի երկիր, որին տիրում է:

– Ոչ,- ասաց Ցու Կունը:

– Խորհրդակա՞նն է որեւէ արքայի:

– Ոչ:

Անծանոթը ծիծաղեց ու սկսեց ետ գնալ, ասելով.

– Բարյացակամությունը՝ բարյացակամություն, բայց նա չի կարող առանց իրեն վնասելու: Սիրտը մաշեցնելն ու մարմինն ուժասպառելը կվտանգեն իր իսկական բնությունը: Ցավում եմ ասելու՝ կարծեմ նա շատ հեռացել է Դաոյից:

Ցու Կունը վեր գնաց ու այս խոսքերը հայտնեց Կոնֆուցիոսին: Կոնֆուցիոսը մի կողմ թողեց վինը եւ ոտքի ելավ, ասելով.

– Գուցե մի իմաստո՞ւն է նա:

Ու իջավ դարիվայր, նրան գտնելու: Ջրեզրին հասավ, երբ ձկնորսն արդեն սկսել էր թիավարել: Տեսնելով Կոնֆուցիոսին, նա ետ թիավարեց դարձյալ ու ելավ նրա դիմաց: Կոնֆուցիոսը հապճեպորեն ետ քաշվեց, խոնարհվեց երկու անգամ ու առաջ եկավ:

– Ի՞նչ ես ուզում, տիար,- ասաց անծանոթը:

– Քիչ առաջ դու, վարպետ, մի քանի խոսք ասացիր, բայց չվերջացրիր,- ասաց Կոնֆուցիոսը:- Անարժան լինելով, չեմ հասկանում այդ խոսքերը: Ուստի կուզեի քեզ հետ լինել ու լսել քո խոսքերի հնչյունն անգամ, հուսալով, որ դրանք ինձ կարող են լուսավորել:

– Օհո՜, ուսման մեծ սեր ունես դու, տիար,- վրա բերեց անծանոթը:

Կոնֆուցիոսը խոնարհվեց երկու անգամ ու վեր կացավ:

– Փոքր տարիքից ուսման հետամուտ եմ եղել,- ասաց նա,- եւ ահա վաթսունինը տարեկան եմ արդեն, բայց կատարյալ ուսմունքը չեմ լսել երբեք, ուստի ի՞նչ կարող եմ անել, եթե ոչ բաց պահել սիրտս:

Անծանոթն ասաց.

– Նմանն իր բնույթով ձգտում է նմանին, ամեն ձայն պատասխանում է իր համահունչ ձայնին: Այս է երկնքից սահմանված կարգը: Չեմ քննարկի այն, ինչ ինձ է վերաբերում, կենտրոնանամ այն բանի վրա, որի մասին քեզ պետք է իմանալ: Դու, տիար, խորասուզվել ես մարդկանց գործերի մեջ: Երկնի Որդին, ազնվական իշխանները, մեծ նախարարները եւ հասարակ ժողովուրդը՝ այս չորս դասերը երբ ճիշտ են գործում, կա միասնության գեղեցկությունը: Երբ այս չորս դասերը դառնում են բաժան-բաժան, սոսկալի մեծ խառնակություն է լինում: Երբ նախարարներն անեն այն, ինչ պետք է անեն, ու հասարակ ժողովուրդն էլ զբաղվի իր գործերով, ոչ ոք չի խանգարի ուրիշին:

Դաշտերն անխնամ, կաթկթող տանիքներ, սննդի եւ հագուստի պակաս, անարդար տուրքեր, կանանց ու հարճերի միջեւ կագ ու կռիվ, անկարգություն երիտասարդների ու տարեցների միջեւ՝ այս բաներն են, որ խռովում են հասարակ ժողովրդին:

Գործն անելու անկարողություն, ձանձրույթ աշխատանքից, հոռի վարքուբարք ծառայության մեջ, ստորադաս պաշտոնյաների անփութություն ու ծուլություն, գործերի ձախողում, վարձատրության անապահովություն, հանցանքի անպատժելիություն՝ այս բաներն են, որ խռովում են մեծ նախարարներին:

Օրինապահ պաշտոնականների պակաս, քաղաքացիական կռիվ թագավորության մեջ, տոհմում անմիաբանություն, վարձված արհեստավորների անճարակություն, գանձված տուրքեր, որ անարժեք են, մայրաքաղաքում աստիճանակարգի զանցառում գարնանային եւ աշնանային հավաքույթներին, Երկնի Որդու անբարեհաճություն՝ այս բաներն են, որ խռովում են ազնվական իշխաններին:

Ին եւ Յան սկզբունքների ներդաշնակությունը խախտված, տաք ու ցուրտ եղանակների վնասաբեր անկայունություն, ազնվական իշխանների ճնշումն ու ընքոստությունը, որ ապստամբություններ է հրահրում, տառապեցնում ու քայքայում ժողովրդին, ծեսերի ու երաժշտության վատ կատարում, գանձարանը դատարկ, հասարակական հարաբերությունների տակնուվրայություն եւ ռամիկների այլասերում՝ այս բաներն են, որ խռովում են Երկնի Որդի արքային եւ իր խորհրդականներին:

Արդ ուրեմն, տիար, աստիճանի վերին ծայրին դու արքա չես, ոչ էլ ազնվական իշխան, ոչ իսկ նախարար մի արքունիքում, իսկ մյուս ծայրին մի մեծ նախարարի պաշտոնյան չես իր բոլոր լիազորություններով: Եվ սակայն ինքդ քո գլխին որոշել ես գեղեցկացնել ծեսերն ու երաժշտությունը, հավասարակշռել մարդկային հարաբերությունները եւ այդպիսով բարեփոխել հասարակ ժողովրդին: Չափից ավելի ջանալ չէ՞ դա:

Բացի այդ, կան ութ արատներ, որոնց կարող են ենթակա լինել մարդիկ, ինչպես նաեւ չորս չարիքներ, որոնք ազդում են նրանց գործերի վրա, եւ չպետք է անտեսվեն դրանք:

Խառնվել քեզ չվերաբերող գործերին՝ նշանակում է բռնադատող լինել:

Ուշադրություն հրավիրել քո անբաղձալի անձի վրա՝ նշանակում է աներես լինել:

Հաճոյանալու համար ասված խոսքերով քծնվել որեւէ մեկին՝ նշանակում է պնակալեզ լինել:

Ուրիշների ասածը երկրորդել չտարբերելով ճշմարիտն ու սուտը դրա մեջ՝ նշանակում է շողոքորթ լինել:

Հաճույքով բամբասել ուրիշների կրած ձախողությունների մասին՝ նշանակում է չարախոս լինել:

Իրարից բաժանել բարեկամներին ու ընտանիքներին՝ նշանակում է չարակամ լինել:

Կեղծ գովաբանել՝ վնասելու համար ուրիշներին հոգուտ իրեն՝ նշանակում է անբարո լինել:

Ճշտի կամ սխալի հանդեպ անտարբերությամբ երկերեսանիություն անել իմանալու համար, թե ինչ գիտեն ուրիշները՝ նշանակում է նենգամիտ լինել:

Այս ութ արատները խռովք են պատճառում ուրիշներին, իսկ հանցավորին՝ վնաս: Ազնվական այրը բարեկամաբար չի նայի նման արատներ ունեցողին, ոչ էլ լուսավորյալ արքան նախարար կնշանակի այդպիսի մարդուն:

Գալով այն չորս չարիքներին, որ ասացի, սրանք են.

Փառամոլություն.- Մեծ-մեծ նախաձեռնությունների սիրահար լինել, փոխելով ու փոփոխելով ավանդույթները եւ հուսալով, որ այդպիսով կարող ես ավելի մեծ համբավի ու դիրքի տիրանալ:

Ագահություն.- Ամենագետ համարելով քեզ ջանալ ու տիպել, որ ամեն ինչ արվի քո ուզածով, յուրացնել ուրիշների արածը եւ ներկայացնել իբրեւ քոնը:

Կամակորություն.- Տեսնել քո սխալներն առանց որեւէ բան անելու, որ շտկես դրանք, ու համառորեն սխալ ուղղությամբ շարունակել գործերդ:

Մոլեռանդություն.- Ժպտալ նրանց, ովքեր համաձայն են քեզ հետ, բայց երբ նույն անձինք անհամաձայնություն ցուցաբերեն, ժխտել ու արհամարհել նրանց, որքան էլ առաքինի լինեն:

Սրանք են չորս չարիքները: Երբ կարող ես մի կողմ նետել ութ արատները եւ խուսափել չորս չարիքներից, ապա կգտնվես այն պատրաստ վիճակում, ուր կարելի է ուսուցանել քեզ:

Կոնֆուցիոսը տրտմել էր ու հառաչեց, խոնարհվեց երկու անգամ, վեր կացավ ու ասաց.

– Լուից արտաքսել են ինձ երկու անգամ, ստիպված եմ եղել փախչել Վեյից, ծառ են տապալել ինձ վրա Սունում, եւ պաշարման են ենթարկել ինձ Չենի ու Ցայի միջեւ: Չգիտեմ ինչ եմ արել այդպես սխալ հասկացվելու համար: Ինչո՞ւ գլխիս եկան փորձանքի այդ չորս ձեւերը:

Անծանոթը տխրած էր երեւում, հետո փոխվեց արտահայտությունը եւ ասաց.

– Շատ դժվար է քեզ հասկացնել, տիար: Ժամանակին մի մարդ կար, որ իր ստվերից վախենում էր, իր ոտնահետքերից սոսկում, ուստի ջանաց վազելով ազատվել դրանցից: Բայց ինչքան հաճախ ոտքերը բարձրացնում էր ու իջեցնում, այնքան ավելի հետքեր էր թողնում, եւ ինչքան էլ արագ վազեր, ստվերը կրնկակոխ հետեւում էր նրան: Կարծելով, որ դանդաղ է վազում, ավելի ու ավելի արագ վազեց առանց կանգ առնելու, մինչեւ ուժասպառ ընկավ ու մեռավ: Նրա միտքով էլ չանցավ, որ պարզապես հանգիստ նստելով մի ստվերում, կազատվեր իր սեփական ստվերից էլ, իր ոտնահետքերից էլ: Շատ հիմար էր իրոք:

Դու, տիար, աշխատում ես հասկորոշել բարյացակամության ու արդարացիության ոլորտները, հետազոտել սահմանները համաձայնության եւ անհամաձայնության միջեւ, ուսումնասիրել հանգիստ եւ գործուն վիճակների միջեւ փոփոխությունները, վերամբարձ քարոզել՝ տալու եւ ստանալու մասին, կարգավորել, թե ինչը պետք է հաճությամբ ընդունվի եւ ինչին հավանություն չտրվի, համերաշխել ուրախության եւ բարկության եզրերը, եւ սակայն, տիար, հազիվհազ գլուխդ ազատել ես փորձանքներից: Եթե դու լրջորեն մշակած լինեիր քո սեփական անձը, ուշադիր պահպանելով ճշմարիտը քո մեջ, կամենալով թողնել ուրիշներին, որ լինեն այնպես, ինչպես որ են, այդպիսի փորձանքներ չէին գա գլխիդ: Բայց ահա ինքդ քեզ մշակելու անկարող՝ վճռել ես բարեփոխել ուրիշներին: Խելքդ արտաքին բաներին չե՞ս տվել արդյոք:

Կոնֆուցիոսը, արդեն իսկապես վիրավորված, ասաց.

– Կարո՞ղ եմ քեզ հարցնել ինչ է ճշմարիտը:

– Ճշմարիտը պարզ մաքրությունն է ամենայն կատարելությամբ,- պատասխանեց անծանոթը:- Լինել առանց մաքրության, լինել առանց անկեղծության՝ նշանակում է, որ չես կարող ուրիշների սիրտը շարժել: Եթե կեղծում ես ողբն ու լացը, ինչքան էլ կատարյալ ողբաս ու լացես՝ իրական վիշտ չէ դա, ոչ ոքի չի հուզի: Եթե բարկացած ես ձեւանում, կատաղած էլ ինչի ձայնդ՝ չես վախեցնի: Եթե քեզ ստիպում ես սիրալիր լինել, ինչքան էլ շատ ժպտաս՝ ներդաշնակություն չես կարող ստեղծել: Ճշմարիտ վիշտը ձայն չհանի էլ՝ իրապես տխրությամբ է լի եւ հուզում է ուրիշներին: Ճշմարիտ բարկությունը չարտահայտվի էլ՝ վախ է ազդում: Ճշմարիտ սիրալիրությունն առանց ժպտալու էլ ներդաշնակություն է ստեղծում իր շուրջը: Երբ մեկը ճշմարտություն ունի իր ներսում, արտաքինն էլ լինում է ոգեշունչ: Ահա թե ինչու այնքան կարեւոր է ճշմարիտը: Մարդկային հարաբերության առումով դա գործում է այսպես.

Ծնողներին ծառայելիս՝ դա սիրալիրություն է ու որդիական ակնածանք.

տերությանը ծառայելիս՝ դա օրինապահություն է ու ազնվություն.

տոնախմբությունների մեջ՝ դա հաճույք է ու բերկրանք.

սգո ծեսեր վարելու մեջ՝ դա տխրություն է ու վիշտ:

Քանզի օրինապահության ու պարկեշտության մեջ պարտաճանաչությունն է ամենակարեւորը. տոնախմբության մեջ բերկրանքն է ամենակարեւորը. սգո մեջ վիշտն է ամենակարեւորը. ծնողներին ծառայելու մեջ նրանց գոհացնելն է ամենակարեւորը:

Շքեղորեն ծառայել կարելի է տարբեր ձեւերով, ոչ ամեն անգամ նույն բանն անելով: Երբ ծնողներիդ գոհացնում ես տեղը տեղին, չես մտահոգվում, թե ինչ պետք է անես ու ինչ կասեն ուրիշները: Երբ խնջույքում սրտանց ուրախանում ես, հաշվի չես առնում, թե ինչ ամանեղենից ես ուտում ու խմում: Երբ մահացածի վրա անկեղծորեն սգում ես, սիրտ չես ունենում ծեսերի ճշգրիտ կատարմանը խստիվ հետեւելու: Ծեսերը ծագել են մարդկանց սովորական կարիքներից: Ճշմարիտը մեզ գալիս է երկնքից, ինքն է գալիս ու երբեք չի փոխվում: Ուստի իմաստունը երկինքն է օրինակ վերցնում իրեն համար, ճշմարիտն է գնահատում, ոչ թե ճակատը գետնին խոնարհվում սովորության առաջ: Հիմարը հակառակն է անում: Չի կարող օրինակ վերցնել երկնքից, երկրայինն է տարուբերում իրեն: Նա պարզապես չգիտի ճշմարիտի արժեքը, հասարակի իշխանության տակ լինելով ազդվում է ամբոխից ու երբեք չի խաղաղվում: Ափսոս, որ դու, տիար, այնքան շուտ սկսել ես միտքդ զբաղեցնել այդպիսի դատարկ բաներով եւ այնքան ուշ ես լսել Մեծ Դաոյի մասին:

Կոնֆուցիոսը դարձյալ խոնարհվեց երկու անգամ, վեր կացավ ու ասաց.

– Ահա երբ այժմ առիթ ունեցա քեզ հանդիպելու, այնպես եմ զգում, որ կարծես օրհնվեցի երկնքից: Եթե քեզ համար նեղություն չի լինի, վարպետ, թույլ կտա՞ս ինձ միանալ քեզ ծառայող աշակերտներին, որ իմաստություն ուսուցանես ինձ, ուստի համարձակվում եմ հարցնել՝ ո՞ւր կարող եմ գտնել քո տունը: Ուզում եմ գնալ այնտեղ ու քեզնից լսել քո ուսմունքը եւ ամբողջապես իմանալ Մեծ Դաոյի մասին:

Անծանոթը պատասխանեց.

– Լսել եմ, որ ասում են՝ եթե գտնես մեկին, որի հետ կարող ես ընթանալ, նրա հետ գնա մինչեւ Դաոյի խորագույն գաղտնիքները: Իսկ եթե այնպիսի մեկն է, որի հետ չես կարող ընթանալ, քանզի նա չգիտի Դաոն, մի՛ կապվիր նրա հետ ու չես կսայթաքի: Ինքդ արա ինչ պետք է անես, տիար: Ես այժմ հրաժեշտ եմ տալիս քեզ, տիար, հրաժեշտ եմ տալիս քեզ:

Ու նա իր թիակով դեն հրեց ափից: Մինչ նավակը հեռանում էր եղեգների միջով, Են Յուանը մոտ բերեց կառքը, իսկ Ցու Լուն առասանը մեկնեց Կոնֆուցիոսին, որ նա բարձրանա կառքի մեջ: Բայց Կոնֆուցիոսը չդարձավ նայելու նրանց: Կանգնած սպասեց, մինչեւ վերջին ալյակներն էլ հարթվեցին ու այլեւս չէր կարող լսել թիակի ճողփյունը: Ապա դարձավ ու ելավ նստեց կառքի մեջ իր աթոռին:

– Ես շատ տարիներ ծառայել եմ քեզ, տեր իմ Ուսուցիչ,- ասաց Ցու Լուն, արագ քայլելով կառքին առընթեր,- բայց երբեք չեմ տեսել, որ այդպիսի երկյուղածությամբ վերաբերվես մի ուրիշին: Հազար մարտակառքի տեր, տասը հազար մարտակառքի տեր իշխանավորները, երբ հանդիպում են քեզ, միշտ էլ քեզ այնպիսի տեղ են զիջում, այնպիսի հարգանք ցուցաբերում, ինչպես պատշաճ է իրենց հավասարին, իսկ դու միշտ անհողդողդ արժանապատվությամբ ես պահում քեզ նրանց հանդեպ: Իսկ այս ծեր ձկնորսը ուղիղ կանգնած էր քո առաջ իր թիակով, մինչդեռ դու, տեր իմ Ուսուցիչ, մեջքդ էիր ծռում զանգակածողի նման եւ միշտ երկու անգամ խոնարհվում էիր՝ նրան խոսք ուղղելուց առաջ: Մի քիչ չափից ավելի հեռու գնալ չէ՞ր դա: Բոլորս էլ զարմացած ենք մնացել: Ինչո՞ւ այս ձկնորսն այդպիսի հարգանք ներշնչեց քեզ:

Կոնֆուցիոսն առաջ հենվեց կառքի դարձեկին, հառաչեց ու ասաց.

– Օ՜հ, Յու, շատ դժվար է քեզ բարեփոխել: Դու վաղուց ուսումնասիրում ես ծիսակատարության ու կարգուկանոնի օրենքները, բայց քո ռամիկ ու խղճուկ միտքը դեռ նույնն է մնում: Մոտեցիր, բացատրեմ քեզ: Եթե հանդիպես տարիքով քեզնից մեծ մարդու եւ հարգալից չլինես, դա կարգուկանոնի խախտում է: Եթե հանդիպես արժանավոր անձնավորության ու թերանաս պատշաճ հարգանք մատուցել, դա բարյացակամության պակաս է: Եթե ձկնորսը կատարյալ մարդ չլիներ, չէր ունենա ուրիշներին իր առաջ համեստացնելու զորությունը: Եթե մարդիկ չհամեստանան նրա առաջ, ուրեմն նրանց պակասում է անկեղծությունը, ուստի անկարող կլինեն ճշմարիտն ընդունելու իրենց մեջ, որով կվնասեն իրենք իրենց: Ամենավատ բանը, որ կարող է վիճակվել մեզ, ուրիշների հանդեպ բարյացակամության պակասն է, բայց դու ինքդ միայն, օ՜ Յու, քեզ մատնում ես նման դժբախտության վտանգին:

Դաոն է այն ակունքը, որից կյանքի բոլոր ձեւերը կյանք ունեն իրենց մեջ: Ով կորցնում է այն՝ մեռնում է: Ով ստանում է այն՝ ապրում է: Դրա հոսքին դեմ գնալ՝ նշանակում է կործանման դիմել: Դրա հոսքի հետ ընթանալ՝ նշանակում է հաջողության հասնել: Ուստի որտեղ կա Դաոն, իմաստունը հարգանք կմատուցի դրան: Այս ծեր ձկնորսը հաստատապես Դաոն ունի իր մեջ, ուրեմն ինչպե՞ս կարող էի հանդգնել հարգանք չցուցաբերել նրա հանդեպ:

Թուրքիա-Հայաստան դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատումը բխում է թե՛ Անկարայի, թե՛ Վաշինգտոնի շահերից

Թե ինչ է շահելու Հայաստանը՝ անորոշ է

Քաղաքական որոշ ուժերի ու լրատվամիջոցների կողմից փորձ է արվում ձեւավորել հասարակական կարծիք, թե Հայաստանը կղզի է, եւ մեր նավը փրկության ափ կարող է հասնել միայն ու միայն Թուրքիայի ճանապարհով, այսինքն Թուրքիայի հետ դիվանագիտական, առեւտրատնտեսական հարաբերություններ հաստատելով, մյուս կողմից թե իբր Հայաստանի հետ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելով Անկարան չափազանց մեծ զոհողությունների է գնում, իսկ նման մեծահոգության դիմաց Երեւանը պետք է զիջումներ անի Արցախի հարցում:

Վաղ թե ուշ Երեւանն ու Անկարան դիվանագիտական հարաբերություններ կհաստատեն, սակայն դրանք երբեք չպետք է լինեն մեր շահերի հաշվին եւ ոչ էլ Թուրքիայի: Անընդունելի է, երբ Երեւան-Անկարա երկխոսության սկսումը ուղղակիորեն կապվում է Երեւան-Բաքու հարաբերությունների հետ: Այն պահին, երբ Թուրքիան՝ ինքնագլուխ, թե Վաշինգտոնի ցուցումով անհարկ իսկ փորձի, անել Արցախի հարցում փոխզիջումների գնալու, հայկական կողմը անհապաղ պետք է դադարեցնի երկխոսությունը: Ի՞նչ կապ ունի Ադրբեջանը Հայաստան-Թուրքիա հարաբերություններում: Անհեթեթ կլինի չէ՞, եթե որպես հայ-թուրքական երկխոսության նախապայման մեր կողմից առաջ քաշվի անենք քրդական հարցը կամ Կիպրոսի պարագան: Եթե Թուրքիան փակում է H-50 օդային միջանցքը կամ վիզաների հարցում բարդություններ ստեղծում, ուրեմն մենք պե՞տք է զիջումներ անենք:

Նախկինում եւ հատկապես վերջին ամիսներին **«Ազգը»** մի քանի անգամ գրել եւ փորձել է հիմնավորել, որ Երեւան-Անկարա դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատումը, երկու երկրների միջեւ առեւտրատնտեսական կապերի ամրապնդումն ու խորացումն առաջին հերթին բխում են Թուրքիայի եւ նրա ռազմավարական դաշնակից ԱՄՆ-ի շահերից:

Թուրքիան Հայաստանի հետ սահմանները բացելով եւ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելով միայն շահում է. ա) Հայաստանի տարածքով դուրս է գալիս Ադրբեջան եւ Միջին Ասիա, ինչը երազում է՞ տասնամյակներ շարունակ, բ) իր երկրի արեւելյան նահանգների տնտեսական զարգացման համար լուրջ հեռանկարներ են բացվում, գ) Արեւմուտքի աչքին երեւում է որպես ժողովրդավարական, բարիդրացի պետություն, դ) անմիջական վերահսկողություն է հաստատում Հայաստանը Եվրոպային կապող ճանապարհի վրա:

Իհարկե, մենք չէ, որ պիտի թուրքերին հուշենք, թե ինչ օգուտներ կարող են քաղել Հայաստանի հետ բարիդրացիական հարաբերություններ հաստատելով: Սակայն տեղին ենք համարում անդրադառնալ թուրք պետական պաշտոնյաների որոշ տեսակետներին, որոնք տպագրվել են թուրքական եւ ամերիկյան մամուլում. «Կարսը տնտեսական ծանր ճգնաժամ է ապրում եւ տնտեսական պատճառներով պայմանավորված արտագաղթը ահավոր չափերի է հասնում... Հայտնի է, թե Թուրքիան ինչքան մեծ վնասներ կրեց ԱՄՆ-ի եւ Իրաքի պատերազմի ժամանակ: Ինչպես Իրաքի դեմ կիրառվող պատժամիջոցները հարվածում են Թուրքիային, այնպես էլ Թուրքիայի կողմից Հայաստանի դեմ կիրառվող շրջափակումը հարվածում է Կարսին: Մենք վճռականորեն կողմ ենք սահմանների բացմանը: Այսպիսով, հնարավորություն կստեղծվի առեւտուր անել ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ նրա տարածքով թուրքական պետությունների հետ» («Միլլիեթ»), «Թուրքիայի եւ Հայաստանի տնտեսական հարաբերությունների զարգացումը համապատասխանում է թե Թուրքիայի, թե Ադրբեջանի շահերին: Դրանք կուժեղացնեն Անկարայի դիրքերը Երեւանում, արգելակ կհանդիսանան, որպեսզի հայերը կրկին չհայտնվեն Մոսկվայի հսկողության տակ... Հայ-թուրքական հարաբերությունների հաստատումով մենք ցամաքային եւ օդային ճանապարհով նպաստելու էինք Հայաստանի Արեւմուտքի հետ կապվելուն: Այսպիսով, Թուրքիայով է անցնելու Հայաստանի կյանքի ճանապարհը» («Սաբահ»), «Նախագահ Դեմիրելը Կոպենհագենում չնախատեսված հանդիպում ունեցավ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հետ. «Լուծենք մեր խնդիրները Ադրբեջանի հետ: Դրանք արդեն վնաս են հասցնում մեզ: Այս պատերազմը խանգարում է մեզ դուրս գալ Ադրբեջան եւ Կենտրոնական Ասիա» («Հյուրիեթ»):

Թուրքիան տարածաշրջանում ԱՄՆ-ի շահերի արտահայտողն է եւ, ըստ էության, պարտավորվել է իրականացնել Վաշինգտոնի քաղաքականությունը: Եթե մի քանի բառով արտահայտելու լինենք, ապա կարող ենք փաստել. ԱՄՆ-ը Թուրքիայի միջնորդությամբ պետք է Ռուսաստանին դուրս մղեր կամ թուլացներ Մոսկվայի դիրքերը Հարավային Կովկասում, մասնավորապես Մոսկվայի ռազմավարական դաշնակից Հայաստանում: Փաստորեն, մինչեւ այսօր Թուրքիան չի կարողացել իրականացնել իր ուսերին վերցրած ամերիկյան պարտավորությունները: Թերեւս սրանով պետք է բացատրել նաեւ ԱՄՆ-ի դժգոհությունն Անկարայից եւ Կոնգրեսում Հայոց ցեղասպանության հարցի արծարծումը: ԱՄՆ-ը, Ցեղասպանության հարցն արծարծելով, մեր կարծիքով, կարեւորագույն երկու խնդիր է փորձում լուծել. նախ առաջ է բերում ավանդական ռուսամետ կողմնորոշում ունեցող հայերի համակրանքը, ապա ցեղասպանության ճանաչման պատրվակով Թուրքիային զրկում արտաքին քաղաքականություն վարելու հավակնություններից:

Ի՞նչ է տալու մեզ Թուրքիայի հետ դիվանագիտորեն առեւտրատնտեսական կապերի հաստատումը, հայ-թուրքական սահմանների բացումը: Լավատեսների կարծիքով՝ Թուրքիայի հետ տնտեսական կապերի հաստատումը, սահմանային առեւտուրը կթեթեւացնի հայ ժողովրդի սոցիալական ծանր վիճակը, Հայաստանը Թուրքիայով դուրս կգա Եվրոպա, թուրքական կապիտալը կհոսի Հայաստան, կկառուցվեն լուրջ ներդրումներ եւ այլն: Բոլորովին այլ կարծիքի են իրատեսները: Թուրքիայի հետ առեւտրատնտեսական կապերի հաստատումը ոչ մի օգուտ էլ չի բերի Հայաստանին, որովհետեւ նման կապեր վաղուց են հաստատվել, ճիշտ է՝ միջնորդավորված, երրորդ երկրների միջոցով, եւ Հայաստանը դարձել է թուրքական էժան, անորակ եւ անորոշ բաղադրության ապրանքների սպառման շուկա: Իսկ այն բիզնեսմենների պնդումը, թե հանուն հայ-թուրքական տնտեսական հարաբերությունների հաստատման պետք է գնալ քաղաքական զիջումների, զուտ նեղ անձնական շահեր է հետապնդում:

Եվս մեկ հանգամանք. հայ-թուրքական հարաբերությունների հաստատման մասին խոսելիս չգիտես ինչու անուշադրության է մատնվում ռուսական գործոնը: Սահմանների բացումը ենթադրում է Հայաստանում տեղաբաշխված ռուսական, այդ թվում սահմանապահ զորքերի ավելորդություն: Եթե իրոք Հայաստան-Թուրքիա հարաբերություններում ջերմացում է ակնկալվում, ապա վաղ թե ուշ ռուսական զորքերի ներկայությունը Հայաստանում ոչ մի կերպ արդարացված չի լինի:

Պատրա՞ստ է Ռուսաստանը հեռանալ իր ռազմավարական դաշնակից Հայաստանից, ասել է թե ամբողջ Հարավային Կովկասի տարածքից:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Ֆրանսիայի կառավարությունն արգելեց ոսկրալյուրի օգտագործումը

Ամիսներ տեւած վարանումներից հետո Ֆրանսիայի կառավարությունն ի վերջո վճռական միջոցների դիմեց այսպես կոչված «կովերի կատաղություն» հիվանդության դեմ, որը վտանգավոր է նաեւ մարդկանց առողջության համար: «Ժուռնալ օֆիսիել» պաշտոնաթերթը նոյեմբերի 15-ին հրապարակեց կառավարության որոշումը, ըստ որի «այսուհետեւ արգելվում է ոսկրալյուրի օգտագործումն անասունների սննդի մեջ»: Խոսքը բուծվող խոզերի, ձկների, ընտանի կենդանիների ու թռչունների մասին է:

Երկրի լրատվամիջոցները լայնորեն անդրադարձել են կառավարության որոշմանը, նշելով, որ արգելքը կարող է ժամանակավոր լինել: «Մոնդը» գրում է, որ կառավարությունը Ֆրանսիայի սննդամթերքի անվտանգության գործակալության հետ պատրաստվում է վաճառքից հանել «վտանգավոր մթերքները», ուժեղացնել վերահսկողությունն առեւտրի ցանցում, ուսումնասիրել որոշ կենդանիների մսի վաճառքի արգելման նպատակահարմարությունը, մշակել «կովերի կատաղություն» հիվանդության հետազոտման ծրագրեր:

Այդ միջոցառումների շնորհիվ վարչապետ Լիոնել Ժոսպենը փորձում է մեղմացնել սպառողների մտահոգությունը: Այլեւս անհնար էր հապաղել, քանի որ նախագահ Ժակ Շիրակն օրերս պահանջել էր կտրուկ միջոցների դիմել: Ժոսպենը մամլո ասուլիսում հայտարարեց, թե կառավարությունը «կարեւորում է հանրության առողջությունը», եւ ուզում է «կանխել հիվանդության տարածումը»:

«Լիբերասիոն» թերթը տեղեկացնում է, որ կառավարության որոշման կատարումը կպահանջի տարեկան ոչնչացնել մոտ մեկ միլիոն տոննա ոսկրալյուր եւ կենդանական ճարպ, որոնք մինչեւ օրս օգտագործվում էին ամեն տեսակ ընտանի կենդանիների (այդ թվում շների ու կատուների) սննդի մեջ:

Եթե սպառողներն ընդհանուր առմամբ գոհ են կառավարության որոշումից, ապա նույնը չի կարելի ասել գյուղմթերքներ արտադրողների մասին: Վերջիններիս ազգային ֆեդերացիայի նախագահ Լյուկ Գիյոն մասնավորապես հայտարարել է, թե «կառավարությունը չարձագանքեց անասնապահների տագնապին»: Լյուկ Գիյոյի խոսնակը հայտարարել է, որ անասնապահները եկող շաբաթ բողոքի քայլերի կդիմեն, եթե մինչ այդ իրենց շահերին ուղղված կոնկրետ միջոցներ չձեռնարկվեն:

Գ. Ք.

ՉԺՀ բնակչության թիվը 1,3 միլիարդ է

Չորեքշաբթի օրը ՉԺՀ-ում պաշտոնապես ավարտվեց մոլորակի ամենախոշոր ու բարդ մարդահամարը: Չինաստանի բնակչության թիվը, ըստ պաշտոնական տվյալների, 1,3 մլրդ է: Բայց Սինհուա գործակալությունը նշում է, որ միայն Հունանի նահանգում հաշվառումից դուրս է մնացել մոտ 10 մլն մարդ, Շանսիի նահանգի գյուղերում 2 մլն: Ըստ «Ֆիգարո» թերթի, «կորածները» հավանաբար երկրի արեւելքի եւ հարավ-արեւելքի խոշոր քաղաքներում աշխատանք փնտրող 100-130 մլն գյուղացիների մեջ են: Նրանցից շատերը քաղաքներում բնակվելու իրավունք չունեն, ուստի խուսափել են հաշվառումից: Չնայած իշխանությունների ապահովության երաշխիքներին, փորձագետների կարծիքով, միլիոնավոր չհայտարարված երեխաներ են ապրում գյուղերում, քանի որ մեկից ավելի զավակ ունեցողները ՉԺՀ-ում ենթակա են խոշոր տուգանքների: Մարդահամարի բյուրոյի փոխտնօրեն Լյու Չանսոնգը Ֆրանսպրեսի թղթակցին խոստովանեց, որ շատ տեղերում հաշվառողները չեն շրջել եւ հիմք են ընդունել անցյալ տարեվերջի հաշվարկները, որոնցով ՉԺՀ բնակչությունը գնահատվել էր 1,256 միլիարդ:

ԻՐԱՆ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Լավ է ուշ, քան երբեք

Նոյեմբերի 8-9-ը երկօրյա պաշտոնական այցով Իրանում էր գտնվում Հայաստանի պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանը: Ինչպես նշեցին հայկական եւ արեւմտյան ԶԼՄ-ները՝ Իրանի բարձրաստիճան պաշտոնյաների, այդ թվում նախագահ Խաթամիի հետ բանակցությունների առանցքային հարցն Իրան-Հայաստան գազատարի կառուցումն է եղել:

Հիշյալ գազամուղի վերաբերյալ Թեհրան-Երեւան համաձայնագիրը կնքվել է 1992 թ. դեկտեմբերին, երբ Հայաստանի պատվիրակությունը առեւտրատնտեսական համագործակցության մի շարք պայմանագրեր ստորագրեց իրանական կողմի հետ: Ստորագրվեց մի ժամանակահատվածում, երբ երկու երկրների կապերի զարգացման համար պայմանները բավական նպաստավոր էին: 1992 թ. հունիսին Ադրբեջանում իշխանության էր եկել Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատը, որի կանոնադրության մեջ նշվում է, որ նորանկախ Ադրբեջանի հանրապետության Իրանի Ադրբեջանի միացումը անհրաժեշտություն է: Նախագահ դարձավ խիստ թուրքամետ, արեւմտամետ Աբուլֆազ Էլչիբեյը եւ արտաքին քաղաքականության ոլորտում որդեգրեց ընդգծված հակաիրանական դիրքորոշում, եւ Թեհրանն ավելի բարյացակամորեն տրամադրվեց Երեւանի նկատմամբ: Սակայն Հայաստանի արեւմտյան կողմնորոշմամբ իշխանությունները ոչ միայն ստեղծված նպաստավոր պայմանները չօգտագործեցին երկու երկրների փոխհարաբերությունների սերտացման, տնտեսական ոլորտում համագործակցության շրջանակներն ընդլայնելու նպատակով, այլեւ այն մտավախությամբ, թե Արեւմուտքը, մասնավորապես Միացյալ Նահանգները, այդ դեպքում կարող է ավելի բարեհաճ գտնվել Ադրբեջանի նկատմամբ, վարեցին այնպիսի քաղաքականություն, որն առնվազն կարելի է բնութագրել որպես կրավորական: Հետեւաբար Երեւանը լուրջ չվերաբերվեց գազատարի կառուցմանը, ինչին, անշուշտ, դեմ էր նաեւ Վաշինգտոնը:

Ըստ երեւույթին Երեւանի այդօրինակ դիրքորոշումը ծանոթ էր նաեւ Թեհրանին, որն առանձնապես շահագրգռություն չէր ցուցաբերում գազամուղի կառուցմանը, քանզի Հայաստանի քրիստոնյա լինելու հանգամանքը Ադրբեջանը եւ մահմեդական որոշ երկրներ դարձնելով շահարկման առարկա, Թեհրանից պահանջում էին ոչ միայն չաջակցել Երեւանին, այլեւ ճնշում գործադրել վերջինիս վրա հօգուտ Բաքվի: Բացի այդ, հայ-իրանական կապերի սերտացմանը դեմ էին նաեւ Իրանում բավական ազդեցիկ շրջանակներ: Ահա թե ինչու Իրան-Հայաստան գազատարի կառուցման նախագիծը մոռացության մատնվեց, թեեւ Երեւան-Թեհրան բոլոր մակարդակի հանդիպումներում նշվում էր, որ քննարկվել կամ ստորագրվել է գազամուղի պայմանագրի վերջնական տարբերակը: Սա այն դեպքում, երբ Իրան-Թուրքիա գազատարի պայմանագիրը ստորագրվեց 1996 թ. օգոստոսին եւ առանց լրացուցիչ քննարկումների կյանքի կոչվեց: Սակայն Իրան-Հայաստան գազատարի կառուցմանը այլ ճակատագիր էր վիճակված. 8 տարի պահանջվեց, որպեսզի «Իրան-Հայաստան գազամուղը կարեւորվում է տնտեսական եւ անվտանգության տեսանկյունից» գնահատականը ստանա, որն, անշուշտ, խիստ կարեւոր է, քանզի «լավ է ուշ, քան երբեք», մանավանդ որ թվում է, թե այսօր արդեն կողմերը միանգամայն լուրջ են վերաբերվում գազատարի կառուցմանը, ինչը բխում է երկու երկրների շահերից: Այսուամենայնիվ գազատարի կառուցման շահագրգռության հարցում թերեւս բնավ էլ երկրորդական դեր չի ունեցել Մեղրին Ադրբեջանին հանձնելու հարցի շրջանառության մեջ մտնելը, ինչին դեմ է հայ ժողովուրդը, ինչը համընթաց չէ նաեւ Իրանի անվտանգության շահերին: Գազամուղի կառուցումը Հայաստանի համար կարեւոր նշանակություն ունի, քանզի ոչ միայն Հայաստանը հնարավորություն կունենա Թուրքմենստանից գազ ստանալ Իրանի ճանապարհով, որն անհամեմատ ձեռնտու է, այլեւ այս ճանապարհը անվտանգ եւ շահեկան է նաեւ Վրաստանի համար: Հանգամանք, որով բացառված չէ, որ Հայաստանը դառնա տարանցիկ երկիր:

Է. Թ.

ԱԶԳ

Մշակույթ

Ժամանակը եւ թատրոնը

Երբ պիեսը կտրված է կյանքից

Գովելի է, որ ժամանակակից հայ դրամատուրգներն այլեւս չեն կարողանում հայեցողի դերում մնալ մեր մռայլ իրականության հանդեպ, փորձում են բեմ բարձրացնել այն՝ ընդգծելով իրենց բացասական վերաբերմունքն ամեն արատավորի նկատմամբ։ Հարկ է, որ իրականության գեղարվեստական պատկերը լինի առավելագույնս ճշմարտացի, ռեալիստական, ներգործուն։ Միայն այս դեպքում դրամատուրգիական երկը կլինի հասարակականորեն արժեքավոր։

Եվ ահա Երեւանի պետական երիտասարդական («Փոփ») թատրոնում Ազատ Գասպարյանը բեմադրում է Ռազմիկ Աբրահամյանի «Ո՞ւր ենք գնում» պիեսը։

...Երիտասարդ ջութակահար Արամին պայմանագրով հրավիրում են Փարիզում նվագելու։ Արուսը, որ սիրում է նրան, հրաժարվում է նրա հետ մեկնել. նա պարզապես փախչում է եկեղեցուց, ուր պիտի կատարվեր նրանց պսակադրության արարողությունը։ Արուսի հորաքրոջ աղջիկը՝ Սոնան, համոզում է մեկնել։ Արուսն անդրդվելի է։ Այստեղ հայտնվում է «Հաճելի անակնկալ» ծառայության աշխատող Արգամը, որը սկսում է մխիթարել Արուսին։ Իր հերթին Սոնան շարունակ մերժում է իրեն հետապնդող Միքայելի սերը, ինչ-որ մարդիկ սպանում են ոմն Վարդանի, որի հետ ըստ երեւույթին կապված էր Սոնան։ Այս առիթով Սոնային կանչում են հարցաքննության։

Ահա այս երկու, միմյանց հետ գրեթե առնչություն չունեցող եւ փաստորեն անավարտ մնացած պատմություններն են կազմում «Ո՞ւր ենք գնում» պիեսի ողջ բովանդակությունը։ Դատելով վերնագրից՝ պիեսը պիտի լիներ հայերի ներկայիս զանգվածային արտագաղթին վերաբերող գործ, բայց այդպիսին չէ։ Եվ հետո, հայերն իրենց հայրենիքից փախչում են ոչ թե կորցնելով հայրենասիրության զգացումը, որի համար կարելի էր նրանց մեղադրել եւ հարցնել՝ «ո՞ւր ենք գնում», այլ որովհետեւ Հայաստանում ապրելն այլեւս անհնար է դարձել. մարդիկ գնում են այնտեղ, ուր կարելի է մի կտոր հաց վաստակել։ Ուստի պիեսը պիտի կոչվեր ոչ թե «Ո՞ւր ենք գնում», այլ «Ինչո՞ւ ենք գնում»։ Ի՞նչ է ցանկանում ասել պիեսը. եթե հայրենասեր ես, պետք է անպայման մնաս քո երկրում, ուր գործազրկություն է ու չքավորությո՞ւն, եթե նույնիսկ արտասահման է գործուղվում քո սիրա՞ծը, որի հետ պատրաստվում ես ամուսնանալ։

Մտաբերում ես մոտ երկու տասնամյակ առաջ համընդհանուր ուշադրության արժանացած «Բացեք մեր աչքերը» հեռուստաբեմադրությունը, որում արտագաղթն իրոք դավաճանություն էր համարվում բարգավաճող հայրենիքին ու պարսավանքի ենթարկվում։ Այլ է այսօր։

Կեղծ է հնչում Արուսի հայրենասիրական զգացմունքը. նա ինքն էլ պարզորոշ չգիտի, թե ինչու չի ցանկանում լքել հայրենիքը եւ ժամանակավորապես մեկնել սիրած տղայի հետ։ Այստեղ արդեն պիեսը «քանդվում» է, այսպես ասած՝ շեղվում իր նպատակից՝ հարցնել հայրենիքից հեռացողներին «Ո՞ւր ենք գնում...»։ Բեմադրիչ Ազատ Գասպարյանը բեմադրության մեջ ներմուծված մի քանի բնութագրական ռեպլիկներով փորձել է լրացնել պիեսում չասվածը։ Մեր օրերից պիեսի կտրված լինելը արդարացնելու նպատակով է ըստ երեւույթին, որ դեպքերը զարգանում են տիկնիկներով «կահավորված» սենյակում, այդպիսի փորձ է արվել նաեւ ինչ-որ նշանակություն տալու Արգամի եւ Արուսի կերպարներին. առաջինը գուցե հեքիաթի բարի թզուկն է, երկրորդը՝ քմահաճ արքայադուստրը։

Փոփոխությունները, որոնք արվել են բեմադրության հեղինակի կողմից, պիեսում առկախ մնացած թեմաների ամբողջական արծարծման միտումով, չնայած դրանց որոշակի հստակեցմանը, այնուամենայնիվ, լիարժեք զարգացում չեն ստացել, քանի որ, ամեն դեպքում, նա հարազատ է մնացել պիեսի ոգուն եւ իրեն իրավունք չի վերապահել իսպառ վերանայել հեղինակային տեքստը։

Պիեսում ընդգրկված, միմյանցից անջատ եւ չամբողջականացված սյուժետային գծերը բավական չեն եղել ստեղծելու համար մեր օրերում կատարվող նույնիսկ սոսկ սիրային մի պատմություն։ Կարծում եմ, սրանով պետք է բացատրել պիեսի հերոսների անհամոզչականությունը, մի տեսակ կերպարային անավարտվածությունը։

Այս պարագայում անարդարացի կլիներ մեղադրել ներկայացման մեջ ընդգրկված դերասանական խմբին կերպարային զգացողության թուլության մեջ։ Արգամ-Սեդրակյանը եւ Արուս-Գասպարյանը ջանում են պահպանել ներկայացման քնարական գծի հնարավորին չափ ներդաշնակ զարգացումը։ Տեղ-տեղ ակնհայտ է դառնում Արուսի դերակատարի անփորձությունը, որոշ դրվագներում կենսաթրթիռ է դառնում նրա խաղը, բայց ընդհանուր առմամբ Նաիրի Գասպարյանի դեբյուտը կարելի է հաջողված համարել, ինչը չես ասի Արամի դերակատար Անդրանիկ Զաքարյանի մասին։ Նրա Արամն անգույն ու անկյանք մի երիտասարդ է, որի հետ Արուսի չամուսնանալու համար նույնիսկ ուրախանում ես...

Տեսնելով Կարինե Սարգսյանին Սարտրի «Դռնփակ» ներկայացման մեջ Ինեսի դերում, ոչ մի կերպ չես կարողանում համակերպվել այստեղ նրա Սոնայի հետ։ Եվ պատճառը ոչ միայն այս կերպարի ակնհայտ սարքովիությունն է, նրա կենսամտածողության բուտաֆորականությունը (առհասարակ պիեսի բոլոր հերոսներն էլ հակված են փիլիսոփայելու, սակայն դա մեծ մասամբ իմաստակություն է դառնում՝ չկան կենսական հիմքերն այդպիսի մտքեր արտահայտելու, դրանց սեփական կենսափորձով ու ապրելակերպով հասած լինելու համար, դրանք ավելի շուտ նման են դեպի օդ ուղղված աննպատակ կրակոցների դատարկ փամփուշտներով)։ Ակնհայտ են դերասանուհու ճիգերը որպես պրոֆեսիոնալ ստեղծելու Սոնայի կերպարը, միաժամանակ սկզբից եւեթ ակնհայտ է, որ նա ձեռնարկել է իրեն անհամապատասխան դերի։

Պիեսի հեղինակը, չնայած մեծ ցանկությանը, չի կարողանում հիմնավորել իր հերոսուհու՝ Արուսի անսովոր արարքը։ Ակներեւ նա հորինում է մի «Հաճելի անակնկալ» ծառայություն, որի աշխատակիցը հայտնվում է «անելանելի» իրադրության մեջ գտնվող հերոսուհու կողքին ու աշխատում ամեն կերպ մեղմել նրա տխրությունը՝ նորոգելով այդպիսով Սիրո ու Բարու հաղթանակի նկատմամբ փայփայած իր հույսերը՝ միաժամանակ համընդհանուր դեղատոմս առաջարկելով բոլոր հուսալքված մարդկանց. «չէ՞ որ ժամանակակիցներ ենք, նույն հարթության վրա ենք գտնվում, պիտի նորոգենք մեկմեկու հույսերը»։ Սակայն դրամատուրգիական եղած նյութը դերակատարին հնարավորություն չի տալիս հոգեւոր փրկչի այդ առաքելությունը իրագործելու. կոնկրետ առարկայական կերպարանք չստացած իր սիրո պատանեկան զգացմունքի խաղը հուշում է միայն, որ ապրեցնում է Արգամին ու մղում շուրջը բարություն ու սեր շաղ տալու, բայց ըստ էության չի ջերմացնում նրա միայնակ ու դժբախտ հոգին։ Կարծում եմ, հենց պիեսի հեղինակի թերացությունն է պատճառը, որ Արգամի դերակատար Գուրգեն Սեդրակյանը երբեմն, ասես, փակուղային իրավիճակում է հայտնվում։ Դերասանի խաղում առաջին տեսարաններում երեւացող պաթետիկան տեղի է տալիս Արգամի կերպարի հոգեբանական բացահայտման (ավելի ճիշտ կերպար ստեղծելու) ջանքերի առջեւ, եւ նրա հերոսին հակված ես ընկալելու որպես Արուսի նման ազնիվ երազողների կողմից հորինված. չլիներ Արգամը, Արուսի սիրո ձախողումը անշուշտ կվերածվեր ողբերգության, այս բարի մարդու շնորհիվ է, որ Արուսը կարողանում է դիմագրավել պիեսում չբացահայտված, բայց ենթադրվող քաղքենիական ճահճին, մանկականորեն անկեղծ ժպտալ սիրո կորստյան համար թափվող արցունքների միջից։

Միքայելի կերպարն ամբողջացնող դրամատուրգիական հենքի պակասի պատճառով դժվար է բարձր պահանջներ ներկայացնել Հայկ Միքայելյանի դերասանական կատարմանը։ Եվ պատահական չի թվում, երբ ամեն անգամ բեմ մտնելիս դերասանի մոտ ինչ-որ շփոթվածություն ես նկատում՝ ասես նա չգիտի անելիքը, չի հավատում իր իսկ արտաբերած բառերին...

Տխրում ես, իհարկե, որ Արուսը մնում է մենակ՝ հարսանեկան զգեստը հագին, արցունքն աչքերին։ Եվ այդուհանդերձ չես համոզվում ու կրկին քեզ հարց ես տալիս՝ ինչո՞ւ է Արուսն, ի վերջո, մնում մենակ։ Այս իրավիճակն ամենեւին էլ չի խոսում նրա բարոյականության ուժեղ նկարագրի մասին։ Պարզ տեսնում ես, պասիվ ու երազկոտ, քնքուշ ու ներամփոփ այս աղջիկն մենակ մնալով ավելի ուժեղ ու ակտիվ չի դառնալու, մարդկանց հայրենիքում պահելու նպատակամղված քայլեր չի ձեռնարկելու. ուրեմն, ինչո՞ւ է նրան հեղինակը միայնակ ու տխուր թողնում հայրենիքում։ Առավել անհամոզիչ է պիեսի ավարտական տեսարանը. նույնիսկ բանալ. Արամը վերադառնում է Արուսի մոտ՝ անձրեւից թրջված ու ջութակ է նվագում նրա համար, այսինքն՝ նա եւս հրաժարվում է Փարիզ մեկնելուց, իսկ Արգամը, որի հետ սիրախաղ էր սկսել Արուսը, կամացուկ հեռանում է։

Չնայած որոշ տարբերություններին, թե պիեսը, թե նրա բեմադրությունը ըստ էության հեռու են մեր ռեալ իրականությունից։

ՆԱԻՐԱ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

ՀՈԲԵԼՅԱՆ

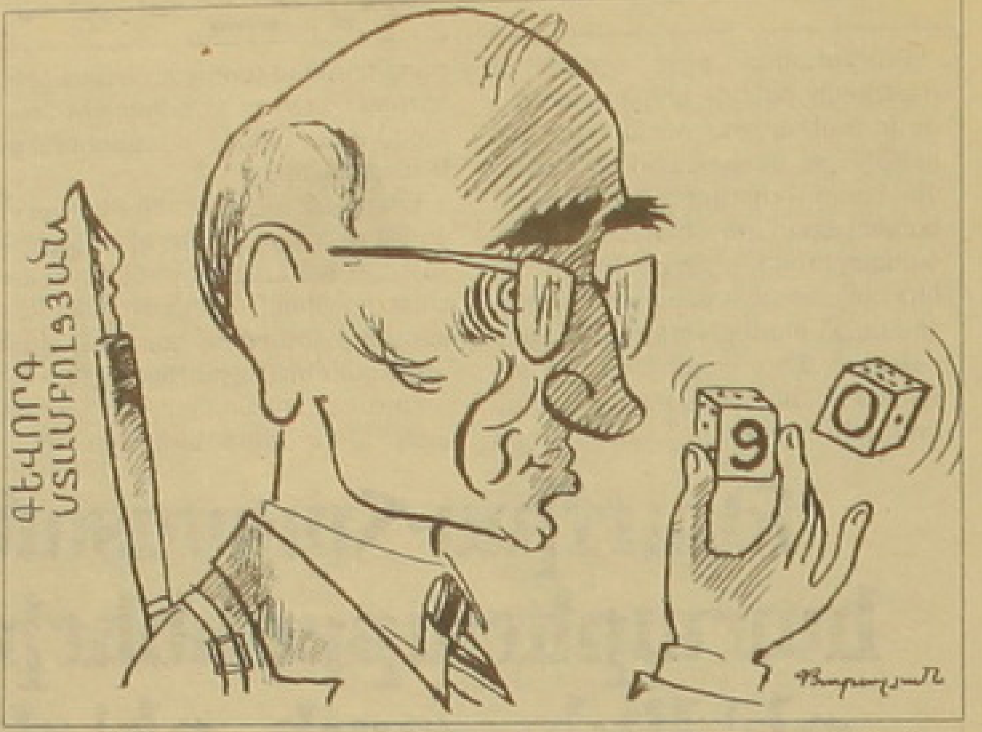

Լրացավ անվանի երգիծաբան Գեւորգ Ստամբոլցյանի ծննդյան 90-ամյակը, մարդ, որը հայ գրականության մեջ մնաց որպես ծիծաղի եւ ժպիտի հմուտ վարպետ։

Գեորգի Յարալյանը Գ. Ստամբոլցյանին պատկերել է տարբեր վիճակներում։ Այս անգամ ծաղրանկարչի աչքերով երգիծաբանը ներկայացվում է զառերը ձեռքին։

ԱՍՏՂԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Երկար ու ոլորապտույտ ճանապարհով՝ դեպի նկարչություն

«Ինձ շատ բան է հետաքրքրում։ Եթե բոլորը թվարկեմ, ձանձրալի կլինի։ Ես երկվորյակ եմ համաստեղությամբ եւ բնական է, որ նախասիրություններս բազմաթիվ լինեն։ Առաջներում խորշում էի դրանց մեծ մասից, ասելով, որ իմ գործը չէ, բայց հիմա հասկացել եմ, որ չպետք է ճնշեմ իմ մեջ այդ ցանկությունները»։ Այսպես է արտահայտվել 60-ական թվերին երիտասարդության կուռքը դարձած «Բիթլզ» հայտնի խմբի անդամներից սիրված երգիչ Պոլ Մակքարթնին՝ իր կտավների առաջին ալբոմի հրատարակման առիթով։ «USA Today» թերթի նոյեմբերի 9-ի համարում կարդում ենք, որ երգիչն արդեն 18 տարի զբաղվում է նկարչությամբ, սակայն երկար ժամանակ դիմադրել է ցուցադրվելու հորդորներին, մինչեւ անցյալ տարի տեղի է տվել Սիգենում (Գերմանիա)

պատկերասրահի տնօրեն Վոլֆգանգ Սուսների առաջարկին եւ ... անհավասալի հաջողության հասել։

Այնտեղ ներկայացված աշխատանքների հետագա բարձր գնահատականները խրախուսել են նրան հրատարակելու «Պոլ Մակքարթնի։ Նկարներ» (Բուլֆինչ հրատարակչություն) ալբոմը, որտեղ ամփոփված են 117 կտավների գունավոր արտատպումներ, 17 լուսանկարներ, մի հարցազրույց եւ մի քանի էսսե։ Գիրքը նվիրված է իր վաղամեռիկ կնոջը՝ Լինդային։ «Մեծապես սիրողական է, սուբյեկտիվ, բայց նաեւ չափազանց ներըմբռնողական։ Կարճ ասած՝ մեր առջեւ իսկական մի նկարիչ է, որը բոլորովին չի վախենում մոլորվելուց», գրել է ալբոմի առաջաբանում նկարիչ Բրայան Կլարքը։

Նկարագրելով նրա նկարները, որոնք ժանրային առումով տարբերվում են՝ քմահաճ ինքնանկարներից հասնելով մինչեւ ոգեղեն ծովանկարների եւ իմպրեսիոնիստական ծաղրանկարների, Բեռլինյան քննադատ Քրիստոֆ Թաներսը գրել է. «Համեստությունն ու համարձակությունը մրցում են միմյանց հետ ոհնգում։ Իր նկարներում նա այնպիսի տիրույթներ է բացահայտում, որոնցում երբեւէ չի հայտնվել իր երգերում։ Դրանցում նա չի կորցնում իրեն եւ չի իջնում պարզապես տարաշխարհիկ լինելու մակարդակին»։ Այլ արվեստագետներ նրա նկարներում երաժշտություն են զգացել՝ արձանագրելով, որ դրանք «անմիջական են ու ինքնաբուխ»։

Մակքարթնին, ըստ թերթի, սկսել է լրջորեն զբաղվել նկարչությամբ 40 տարեկանում, այն բանից հետո, երբ Լինդայի հայրը ներկայացրել է նրան նկարիչ Վիլհեմ դը Քունինգին, որը քաջալերել է Մակքարթնիին։ Երգիչը դրանից հետո սկսել է գաղտնի նկարել՝ վախենալով հանրության կողմից մերժվելուց։

«Լինդան արվեստից լավ էր հասկանում։ Նա խրախուսում էր ինձ, սակայն քանի որ նկարչական դպրոց չէի հաճախել, միշտ տարակուսանքով էի մոտենում այդ հարցին։ Քունինգին հանդիպելը կարծես ինձ ազատեց որոշ բարդույթներից։ Նրա խոսքերից ես հասկացա, որ կարող եմ ձեռնարկել նման գործ», խոստովանում է Պոլը։ Համեմատելով նկարչությունը երաժշտության հետ, նա գտնում է, որ առաջինը ավելի լայն հնարավորություններ է տալիս արտահայտվելու։ «Նկարչությունը կախարդական մի ոլորտ է, որը նման է հայելու միջից անցնելուն։ Կարող ես մոլորվել այնտեղ։ Ճիշտ է, երաժշտության մեջ էլ հնարավոր է մոլորվել, սակայն այնտեղ գործնական պետք է լինես եւ քո ձայնային հնարավորությունները չգերագնահատես։ Նկարչության մեջ կարող ես անել ամեն ինչ»։

Մակքարթնիի սիրահարներին թերթը նաեւ տեղեկացնում է, որ ներկայումս նա մոտիկ հարաբերությունների մեջ է նորաձեւության նախկին աստղերից 32-ամյա Հիթեր Միլզի հետ։

Տ. Օ.

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ֆրանսիայի հավաքականը առանց Ջորկաեֆի էլ ջախջախեց թուրքերին

Չորեքշաբթի ֆուտբոլային օր էր Եվրոպայում. երկու տասնյակից ավելի ազգային հավաքականներ ընկերական հանդիպումներ անցկացրին, աշխարհի առաջնության ընտրական խաղեր տեղի ունեցան եվրոպական երկրորդ խմբում:

Թուրքիա մեկնելուց հրաժարվել էր մեր հայրենակից Ջորկաեֆը: Նշանավոր ֆուտբոլիստը, որն ակտիվորեն հանդես է գալիս Հայոց ցեղասպանության ճանաչման օգտին, իր քայլը նա հենց դրանով էլ բացատրել է: Ջորկաեֆին աջակցեց նաեւ Ֆրանսիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ Ռոժե Լեմերը: Նա նույնպես հիշեցրեց, որ երբ երկու տարի առաջ անցկացվեց Թուրքիայի եւ աշխարհի հավաքականների հանդիպումը, թուրքերն անցանկալի համարեցին Ջորկաեֆի ընդգրկվելն աշխարհի հավաքականի կազմում:

Առանց Ջորկաեֆի էլ աշխարհի ու Եվրոպայի չեմպիոն Ֆրանսիայի հավաքականը ջախջախիչ պարտության մատնեց թուրքերին: Դեռ առաջին խաղակեսում ֆրանսիացիներ Տրեզեգեն, Վիլտորը եւ Միկուն 3 անգամ գրավեցին դաշտի տերերի դարպասը, իսկ հանդիպման երկրորդ կեսում Ռոբերը վերջակետ դրեց 4-0:

Նշանավոր Ռուդի Ֆյոլերը վերջերս է ստանձնել Գերմանիայի հավաքականի գլխավոր մարզչի պաշտոնը, եւ նրա «նորամուտը» անհաջող ստացվեց: Գերմանացիները հյուրընկալվելիս 1-2 հաշվով պարտություն կրեցին Դանիայի հավաքականից: Բոլոր գոլերը խփվեցին երկրորդ խաղակեսում. նախ դաշտի տերերից 2 անգամ աչքի ընկավ Ռոմեդալը, ապա դրանից հետո Նոյը կարողացավ կրճատել հաշվի տարբերությունը:

Հետաքրքրությամբ էր սպասվում Իտալիա-Անգլիա հանդիպումը: Փոքր-ինչ վերակազմավորված Անգլիայի հավաքականը չկարողացավ հաջողության հասնել այս խաղում: Իտալացիները հաղթեցին 1-0 հաշվով, գոլը երկրորդ խաղակեսում խփեց Գուտուզոն:

Ֆրանսիայի հավաքականի ֆուտբոլիստները հերթական գոլից հետո

Աշխույժ պայքարում ընթացավ Իսպանիա-Հոլանդիա հանդիպումը: Ամբողջ խաղի ընթացքում դաշտի տերերն առավելություն ունեին, իսկ միակ հաջողությանը հասան երկրորդ խաղակեսի միջնամասում: Գոլը տուգանային հարվածով խփեց Իսպանիայի հավաքականի պաշտպան Յիերոն: Մի քանի րոպե հետո հոլանդացի Հասելբայնկը հավասարեցրեց հաշիվը: Շուտով տեղի ունեցավ միջադեպ, որը ստվեր գցեց ընկերական խաղի վրա: Հասելբայնկը կոպիտ խաղաց Յիերոյի նկատմամբ, եւ վերջինս «պոզահարեց» իրեն նեղացնողին: Մրցավարն այս երկու ֆուտբոլիստներին հեռացրեց խաղադաշտից: Խաղավարտից մի քանի րոպե առաջ հոլանդացի Ֆ. դե Բուրը կարողացավ գրավել դաշտի տերերի դարպասը եւ հաղթանակ բերել իր թիմին 2-1:

Մյուս ընկերական խաղերում այսպիսի արդյունքներ գրանցվեցին. Լեհաստան-Իսլանդիա 1-0, Իռլանդիա-Ֆինլանդիա 3-0, Շոտլանդիա-Ավստրալիա 0-2, Հունաստան-Սլովակիա 0-2, Մակեդոնիա-Հունգարիա 0-1, Ռումինիա-Հարավսլավիա 2-1: Աֆրիկայի ուժեղագույն թիմերից մեկը՝ Թունիսի հավաքականը, ընդունել էր Շվեյցարիայի հավաքականին: Այդ խաղն ավարտվեց 1-1 հաշվով:

Առաջատարները միավորներ են վաստակում

10-րդ տուրով սկսվեց ֆուտբոլի աշխարհի 2002 թ. առաջնության հարավամերիկյան երկրների ընտրական մրցաշարի երկրորդ շրջանը: Հիշեցնենք, որ 10 թիմերի մրցապայքարում առաջին 4 տեղերը գրավողները միանգամից իրավունք կստանան հանդես գալու Ճապոնիայի եւ Հարավային Կորեայի խաղադաշտերում, իսկ 5-րդ տեղ գրավողը եզրափակիչ մրցաշարի ուղեգիրը պետք է վիճարկի Օվկիանիայի լավագույն հավաքականի հետ:

Բոլոր առաջատարներն այս տուրում հաղթեցին իրենց մրցակիցներին: Արգենտինացիները, որոնք վստահորեն գլխավորում են աղյուսակը, Սանտյագոյում 2-0 հաշվով պարտության մատնեցին դաշտի տերերին՝ Չիլիի ֆուտբոլիստներին:

Մեծ հետաքրքրությամբ էր սպասվում Բրազիլիա-Կոլումբիա հանդիպումը: Շատերն էին ուզում տեսնել, թե նոր մարզիչ Լեաոյի գլխավորությամբ աշխարհից քառակի չեմպիոններն ինչպես կդրսեւորեն իրենց: Բրազիլիայի ընտրանին Սան Պաուլոյում անցկացված խաղի ժամանակ առավելություն ուներ եւ քանիցս կարող էր գոլ խփել: Բայց դարպասի գրավում արձանագրվեց միայն մեկ անգամ, այն էլ՝ մրցավարի ավելացրած րոպեի ընթացքում:

Ընտրական մրցաշարի սկզբում Պարագվայի հավաքականի գլխավոր մարզիչը՝ մեր հայրենակից Սերժիո Մարգարյանը, խոստացել էր իր թիմի հետ աշխարհի առաջնության ուղեգիր նվաճել: Հավանաբար, նրա խոստումը կիրականանա: Ասունսիոնում կայացած խաղում պարագվայցիները շատ համոզիչ՝ 5-1 հաշվով, հաղթանակ տարան Պերուի հավաքականի նկատմամբ:

Սերժիո Մարգարյանը (կենտրոնում) ղեկավարում է իր թիմի պարապմունքը:

Ներկայացնենք նաեւ մյուս երկու հանդիպումների արդյունքները. Բոլիվիա-Ուրուգվայ՝ 0-0, Վենեսուելա-Էկվադոր՝ 1-2:

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արգենտինա	10	8	1	1	22-8	25
2. Բրազիլիա	10	6	2	2	21-9	20
3. Պարագվայ	10	6	2	2	18-9	20
4. Էկվադոր	10	5	1	4	12-14	16
5. Ուրուգվայ	10	4	3	3	12-7	15
6. Կոլումբիա	10	4	3	3	8-7	15
7. Չիլի	10	3	1	6	11-13	10
8. Բոլիվիա	10	2	3	5	5-14	9
9. Պերու	10	2	2	6	7-13	8
10. Վենեսուելա	10	1	0	9	6-28	3

Բաժինը վարում է
ՌԱՅՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ՍԿԱՆՎՈՐԴ

ՃԻՇՏ ԼՈՒԾԵԼՈՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌԸ ԵՎ ԱՌԱՋԻԿԱ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՋԻՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՎ «ԱԶԳ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՐՈՂ ԵՔ ՍՏԱՆԱԼ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ՄՐՑԱՆԱԿԸ

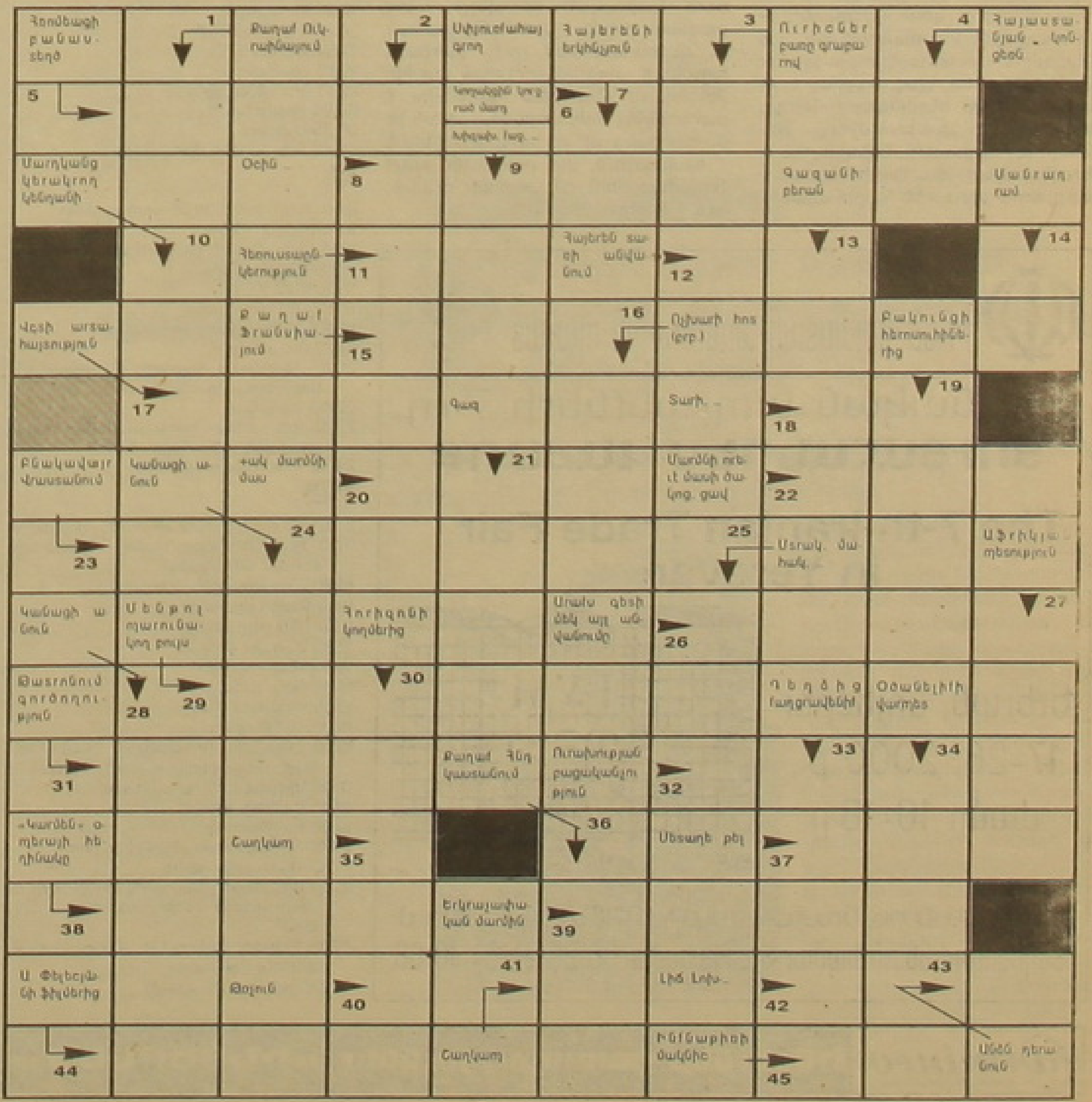

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց 1. Զվարթ: 2. Օրի: 3. Միլոս: 5. Ստրես: 6. Քուշան: 8. «Տողես»: 9. Մեդալ: 10. Մալուխ: 12. Շոպեն: 15. «Սպարտակ»: 17. Մերուժան: 19. Մորիս: 20. Համամ: 21. Աստղիկ: 22. Սասուն: 27. Դոլար: 29. Պարոս: 31. Միփան: 32. Փարիզ: 34. Էյֆել: 36. Գորիս: 39. Պախրա: 40. Սարտր: 43. Միս:

Հորիզոնական 4. Գվարդիա: 7. Ստարտ: 9. Մորոզ: 11. Թորես: 13. Ռավել: 14. Քարոն: 16. Պեգաս: 18. Օպիում: 22. Մեսեխ: 23. Խոպան: 24. Օսման: 25. Երե: 26. Կուկ: 27. Դիլան: 28. Ճիլոպ: 30. Փարոս: 33. Նազար: 35. Միտալ: 37. Վարյա: 38. Ֆորոս: 39. Պարիս: 41. Մեքան: 42. Չաշիկ: 44. Արգիշտի:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ

Մութ ամպեր Թուրքիայի երկնքում

Եվրախորհրդում Թուրքիայի անդամակցության հարցը շատ է քննարկվում վերջին շրջանում: Անդրադառնալով երկրում մարդու իրավունքների բազմաթիվ խախտումներին, անգլիական «Էկոնոմիստ» հանդեսն իր նոյեմբերի 4-10-ի համարում գրում է, թե հույսերը, որ վիճակը կբարելավվի մեկուկես տարի առաջ Բյուլենթ Էջեւիթի գլխավորած կոալիցիոն կառավարության կազմավորմամբ, առայժմ չեն արդարացել: «Իրավիճակը ոչ միայն նույնքան վատ է, ինչքան եղել է առաջներում, այլեւ որոշ բնագավառներում առավել վատթարացել է», ասել է Թուրքիայի մարդու իրավունքների հիմնարկության նախագահ Յավուզ Օնենը:

Անկարայից «Էկոնոմիստի» թղթակիցը նշում է, որ Օնենի հոռետեսությունը հավանաբար առավել կամրապնդվի խորհրդարանի մարդու իրավունքների հանձնաժողովի նախագահուհի Սեմա Պիսկինսուտի մեկ շաբաթ առաջ պաշտոնից անակնկալ հեռացվելուց հետո: Տկն Պիսկինսուտը, որն Էջեւիթի դեմոկրատական (ձախակողմյան) կառավարության անդամ է, իր պաշտոնավարության երեք տարիների ընթացքում մի շարք խիզախ եւ համարձակ զեկույցներ է ներկայացրել, որոնք տանջանքների ու կտտանքների իրենց նկարագրություններով շփոթության առաջ են կանգնեցրել կառավարական եւ անվտանգության մարմիններին: Մոտ 600 բանտեր իր անակնկալ այցելությունների ընթացքում, մասնագիտությամբ բժիշկ տկն Պիսկինսուտն, ըստ անգլիական շաբաթաթերթի, մոտ 9000 բանտարկյալների հետ է զրուցել եւ ոստիկանատներից հավաքել ու խորհրդարանում որպես ապացույց ներկայացրել կտտանքներ կիրառելու գործիքներ (օրինակ, «պաղեստինյան կախարաններ», որոնցից բանտարկյալներին թեւերից կախում են): Հակառակ հասարակության պահանջներին, Էջեւիթը դեռեւս չի բարեհաճել բացատրել նրա պաշտոնանկության պատճառները, թուրք մեծամասնության կարծիքն այն է, որ վարչապետը տեղի է տվել անվտանգության մարմիններում կարծրթեւայինների ճնշումներին: Նրա փոխարեն այդ հանձնաժողովի նախագահությունը, երեւի, կվստահվի աջակողմյան «Ազգայնական գործողությունների» կուսակցությանը, որը կոալիցիոն կառավարության մաս է կազմում: Այս կուսակցությունը, նոր մոտեցում դրսեւորելով, հայտնել է, որ նպատակ ունի հետաքննելու մարդու իրավունքների խախտումները Չեչնիայում, Բելգիայում, Շվեդիայում եւ Նորվեգիայում: Թուրքիայի գնդապետները, որոնք սիրում են քաղաքականությունն ձեւավորել ազգային անվտանգության խորհրդում իրենց գրաված աթոռների միջոցով, համամիտ են այս կուսակցության այն կարծիքի հետ, որ ԵԽ-ի պահանջած բարեփոխումները, ի վերջո, առաջ են բերելու թուրքական պետության կործանումը: Նրանք հույս ունեն, որ Թուրքիայի առաջին իսլամիստ վարչապետը՝ Նեջմեդդին Էրբաքանը, որին նրանք գահընկեց արեցին 1997-ին, բանտ կուղարկվի քրդական նահանգներից մեկում 6 տարի առաջ արտասանած իր ճառում «կրոնական եւ էթնիկական թշնամանք սերմանելու» փորձի համար:

Սեմա Պիսկինսուտ

Թուրքիայի մոտ 12 միլիոն քրդերի վիճակը ոչնչով չի բարելավվել: Հակառակ ԵԽ-ի հորդորներին, դպրոց, ռադիոցանց եւ հեռուստատեսային կայան ունենալու նրանց երազանքները իրականություն դառնալու միտում չունեն:

Ավելին, անցյալ տարի ընտրված քուրդ 3 քաղաքապետներին ներկայացված է PKK-ի հետ գործակցելու մեղադրանք, իսկ նրանց «Հադեպ» կուսակցությունը, նույն մեղադրանքով, կանգնած է գործունեությունը դադարեցնելու վտանգի առաջ:

Այս մռայլ ֆոնի վրա, հազվադեպ հուսադրող երեւույթների թվին «Էկոնոմիստը» նշում է Ահմեդ Նեջդեթ Սեզերի նախագահի ընտրվելը: «Նա բազմիցս խոսել է սահմանադրական եւ դեմոկրատական լուրջ բարեփոխումների անհրաժեշտության մասին, նշելով, որ Թուրքիան պարտավոր է բարձրացնել ժողովրդավարության իր մակարդակը ոչ թե որովհետեւ ԵԽ-ն է պահանջում, այլ որովհետեւ թուրք քաղաքացիներն են արժանի դրան», գրում է թերթը:

Իրան-Հայաստան առեւտրային պալատ

Իրանական ապրանքների 7-րդ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ-ՎԱՃԱՌՔ

The 7-th Iranian Trade Fair in Yerevan

Երեւան, նոյեմբեր 17-26, 2000 թ., ժամը 10-18-ը

Պետական հանրախանութի (ԳՈՒՄ) տարածքում

Տեղեկությունների համար զանգահարել 56 29 21, 54-10 68

ՀԵՌՈՒՍՏԱՑՈՒՅՑ

18 Նոյեմբեր

9.00 Հայլուր
9.20 Կուլիսների ետեւում
9.45 Սեզամ, բացվիր
10.20 Ինտելեկտուալ ակումբ
10.50 Փաստագրական կինոնկար «Ինդկաստան. արարման հրաշքը»
11.45 Երաժշտական կինոնկար «Պարի հրավեր»
12.30 Գ/Ֆ «Իմ վերջին տանգոն» (Իսպանիա)
17.00 Հայլուր
17.20 Մանկության մոլորակ
17.50 Հող եւ ջուր
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 Երկիր ավետյաց
19.00 Խորան լույս
19.15 Լաբիրինթոս
19.30 Դավիթաշենի կամուրջը
20.00 Քոհեմ
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Փաստագրական կինոնկար «Հենրիկ Մալյան»
21.50 Զինուժ
22.20 «02»
(Արբանյակային հեռարձակմամբ
22.20 Երգում է Էլլադա Չախոյանը)
23.00 Ռուբիկոն+
23.40 Հայլուր
00.05 Գ/Ֆ «16 միլիմետր» (Իսպանիա)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

09.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
(9.30, 10.30 Լրաբեր)
11.00 Սերիալ «Զոյա»
11.45 Կոմերցիոն ծրագիր «Ակցենտ»
12.00 Գ/Ֆ «Տանը մենակ 1»
17.00 Մուլտֆիլմ
17.10 Մանկական ժամ. սերիալ «Քեռի Կուզքի պատմությունները», սերիալ «Գուլիվերի ճանապարհորդությունը»
18.00 Կինոնկար երեխաների համար «Միրելիս, ես փոխարինել եմ երեխաներին»
19.30 Բեմական խայծերուկ
20.00 Լրաբեր
20.35 «Պահմտոցի»
20.50 Շտրաուս. «Also sprach Zarathustra»
21.30 Կամուրջ
22.00 «Ընտանեկան» ակնթարթ
23.00 Շաբաթվա սերիալ «Նիկոլո Պագանինի» (2-րդ մաս)
00.15 Գիշերային ծրագիր «Սեկտոր PRO»
01.15 Տարաժամ կինո. Գ/Ֆ «Գողը եւ սքիզոֆրենիայի պարուհին»

09.30 Մուլտհանդես (կրկնություն)
10.00 Ստարտեգ (կրկնություն)
11.05 Ճեյմինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Գ/Ֆ «Եղջերու-արքան» (մանկական)
15.00 Աշուն-2000
16.15 Օլյայի օրագիրը
16.30 Գ/Ֆ «Հնձիր զազրը»
18.00 Համերգ
18.30 Հմայիլ
19.05 Չղջիկ
19.30 Մուլտհանդես
20.00 Մուլտֆիլմ
20.10 Գիտաստղեր
20.30 Տարբերանշան
21.00 ARTISTOTEL
21.30 Մուլտհանդես
22.10 Գ/Ֆ «Չինացին»
00.00 Մուլտհանդես
00.35 Ակնթարթ
00.40 Գ/Ֆ «Անձեռնմխելիները»

1

9.00, 11.00, 16.00, 19.00 Նորություններ
9.40 Սերիալ «Ալֆ»
10.15 Կենդանիների աշխարհում
16.10 Գ/Ֆ «Բաֆֆի»
17.05 ԿՕՄՊ
17.30 «101 դալմատին»
18.00 ОРТ-ի հատուկ թողարկումը
19.20 Ռուս ամառ
20.05 Լեյտենանտ Կոլոմբոն «Սպանություն Մալիբուում» դետեկտիվում
22.00 Ժամանակ
22.45 Գ/Ֆ «Հոսքը» (դերերում Ժ. Պ. Բելմոնդո, Ո. Ռուեյլ, Ֆրանսիա, 1977 թ.)
24.40 Գ/Ֆ «Արեւ որսացողը»

РТР

8.30 Երկխոսություններ ձկնորսության մասին
9.00 Ֆիլմ երեխաների համար «Դիմակների արքան» (Չինաստան)
10.30 «Հեռուստացմփորիկները»
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.50 «Հայրություն մեկին»
12.35 Ինչ ճեգ ռեժիսոր
13.05 «Ընկերները-2»
13.35 Ոսկե բանալի
13.55 «Կոմիսար Ռեքսը»
15.00, 21.00 Լուրեր
15.20 Ալեքսանդր Դրուժինինան «Հանրախանութի ցուցափեղկի ետեւում» ֆիլմում
17.00 Միջազգային համայնապատկեր
18.00 Սառույի ակումբ
19.00 Իմ ընտանիքը
20.00 Վիճակախաղ «TV Բինգո շոու»
21.30 «Քաղաքիկ»-ներտո
22.10 Ալեքսանդր Պանկրատով-Չորնին, Իրինա Մուրավյովան «Շոկոլադե զենքեր» ֆիլմում
00.10 Ջենիֆեր Ջեյսոն Լին «Էկզիստենցիա» ֆիլմում (Կանադա)
02.05 Համերգային ծրագիր

19 Նոյեմբեր

10.05 Առավոտ լուսո
10.15 Բարեւ
11.45 Շախմատ 64
12.00 Զինուժ
12.35 Մուլտսերիալ «Քվազիմոդո» (6-րդ, 7-րդ սերիաներ)
13.30 Մարդը եւ բնությունը
14.00 Փաստագրական շարք «Մենք պարով. XX դար. 1962 թ.»
15.00 Հեռահայաց ցուցադրում. Ժիրայր Անանյան «Թռչող ափսեից իջած մարդը»
15.50 Գ/Ֆ «Գեղեցկուհի Այսուլուի հեքիաթը» (Ղազախֆիլմ)
17.00 Արծաթե բանալի
17.30 Հայրողաց տներ
17.40 Գանձերի կղզի
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 Պրեմիերա
18.50 «Սամսունգը» ներկայացնում է
19.00 Շրջադարձ
19.25 Պատմություններ ոստոդության եւ ձկնորսության մասին
20.00 Խորհրդարանական ժամ
20.30 Անմեղության կանխավարկած
21.00 Օրակարգ
21.40 Կարոտ
22.15 8 1/2. Գ/Ֆ «Երեք կյանք եւ մի մահ» (Ֆրանսիա)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

09.00 Սերիալ «Զոյա»
09.50 «Պահմտոցի»
10.00 NON-STOP
10.30 Հնդկական կինոյի ժամ
17.00 Լիամետրաժ մուլտֆիլմ «Գեղեցկուհին եւ հրեշը 2»
18.30 Միրեյլ Մաթիեյան
18.45 «Այստեղ, այնտեղ եւ այլուր»
19.10 Civilis
19.30 Համերգ. Քրիս դե Բուրգ
20.00 «Միասին+» (ՄԻՐ)
20.30 Երգիծական ծրագիր «Հում օր»
21.10 «Ներշնչանք» Անդրանիկ Անտոնյան
21.40 Գործարար Հայաստան
22.10 Համերգ. ուայթսնեյք
22.30 Գ/Ֆ «Բուլվորս»
00.15 Գիշերային ծրագիր «Սեկտոր PRO»

10.30 Մուլտհանդես (կրկնություն)
11.05 Ճեյմինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Գ/Ֆ «Այբոլիտ 66» (մանկական)
14.45 Մուլտֆիլմ
15.15 Աշուն-2000
16.30 Մեյ-դեյ
16.50 Մուլտֆիլմ
18.00 Ոստիկան
18.10 Գ/Ֆ «Պետո»
20.00 Համերգ
20.30 Անուշադրության կենտրոն
22.00 Վ/Ֆ «Գուշակություն»
23.00 Յոթ քար լրատվական-վերլուծական ծրագիր
23.30 Գ/Ֆ «Կայարան երկուսի համար»

1

8.45 Հոգեւոր հովվի խոսքը. մետրոպոլիտ Կիրիլ
9.00, 11.00, 16.00, 19.00 Նորություններ
9.10 Ծառայում եմ Ռուսաստանին
9.40 Դիսնեյ-ակումբ «101 դալմատին»
10.05 Վաղորդյան աստղ
11.10 «Անլուրջ նոթեր»
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.10 Գ/Ֆ «Պարոնայք արտիստները»
13.50 Առավոտյան փոստ
14.20 Ճանապարհորդների ակումբ
15.05 «Է՜ խ, Սեմյոնովնա»
15.45 Մի գլուխգործոցի պատմություն
16.10 Գ/Ֆ «Բաֆֆի»
17.00 Խելոքներն ու խելացիները
17.30 Դիսնեյ-ակումբ
17.55 Տարվա երգը
18.20 Նշանավոր մարդկանց կյանքը. Մայա Պլիսեցկայա
19.15 КВН-2000
21.25 Գ/Ֆ «Կաշառակերը» (դերերում Մ. Ռուրք, Դ. Յուն-Ֆաթ, ԱՄՆ, 1999 թ.)
23.30 Ժամանակ
24.45 Ֆուտբոլի ժամանակ
01.25 Գ/Ֆ «Վերեւ-ներքեւ Բեւերլի Հիլզով»

РТР

8.30 Մուլտծրագիր
9.20 Հայրիկը, մայրիկը, ես՝ սպորտային ընտանիք ենք
10.05 РТР-ի փոստը
10.35 Բարի լույս, երկիր
11.15 «Անշլագ» եւ ընկ.
12.15 «Քաղաքիկ»
12.45 Ռուսական լոտո
13.25 Դաշնություն
14.05 Խորհրդարանական ժամ
15.00 Լուրեր
15.20 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
16.25 Երկիր մոլորակ
17.25 Երկու ռոյալ
18.25 Ինչ ճեգ ռեժիսոր
19.00 Հայելի
20.20 Ալեքսանդր Պորոգովը «Տուրեցկու մարշը» սերիալում
21.45 Ալեքսանդր Սիլովը «Խարանվածները» ֆիլմում
00.20 Հեղինակային երգի համերգ
01.25 Մայա Պլիսեցկայա ծանոթ եւ անծանոթ
02.20 Ֆուտբոլ+TV

20 Նոյեմբեր

9.00 Հեռուստասերիալ «Սեղմերի թողություն»
10.00 Օրակարգ
10.40 Հայի տասներկու դեմքը. Հրայր Ներսիսյան
11.10 Գ/Ֆ «Ճոպանց» (Ֆրանսիա)
12.30 Գանձերի կղզի
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտսերիալ «Քվազիմոդո» (7-րդ սերիա)
18.00 Արարատ Խրիմյանը 7 պատասխաններում
18.30 Ինտելեկտուալ ակումբ
19.00 Փաստագրական շարք «Մենք պարով. XX դար. 1963 թ.»
20.00 Չեռագիր
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 1 լույ
21.50 XX դարի 100 հայերը
21.55 Հեռուստակաշալոգ
22.05 Հեռուստասերիալ «Սեղմերի թողություն»
23.00 Հիթ շքերթ
23.25 Մանրամասներ
23.40 Հայլուր
00.00 Հայլուր (ռուսերեն)
00.05 Հայլուր (անգլերեն)
00.15 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Գ/Ֆ «Վկաների պաշտպանությունը» (ԱՄՆ)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

08.00 Բարի լույս, Հայաստան
(8.30, 9.30 Լրաբեր)
10.00 Սերիալ «Մորենա Կլարա»
10.50 «Սեկտոր PRO»
11.50 «Այստեղ, այնտեղ եւ այլուր»
17.00 Մուլտֆիլմ
17.20 Մանկական ժամ. սերիալ «Քեռի Կուզքի պատմությունները», սերիալ «Գյուղի կատվի հեքիաթները»
18.05 Սերիալ «Մորենա Կլարա»
19.00 Երաժշտություն
19.15 Կեռմաններ
20.00 Լրաբեր
20.35 Օրը
21.35 «1-02»
21.45 Տեսաֆիլմի պրեմիերա «Դեռ»
22.15 Գ/Ֆ «Մարսյան առաքելություն»
(24.00 Լրաբեր)

09.30 Յոթ քար (կրկնություն)
10.00 Անուշադրության կենտրոն (կրկնություն)
19.05 Չղջիկ
19.30 Մուլտհանդես
20.00 Մուլտֆիլմ
20.30 Հեռանկար
21.30 Մուլտհանդես
22.05 Աշուն-2000
23.15 Գ/Ֆ «Հյուսիս եւ հարավ» (I մաս)
00.00 Մուլտհանդես
00.35 Ակնթարթ
00.40 Գ/Ֆ «Լուսնապատկեր» (մելոդրամ)
(Ավարտին Մուլտհանդես)

1

7.00 Բարի առավոտ
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 01.30 Նորություններ
10.20, 17.55 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
16.20 Մուլտսերիալ «Բոլոր շները ընկնում են դրախտ»
16.45 Աստղային ժամ
17.15 Մինչեւ 16 եւ բարձր
19.25 Սպասիր ինձ
20.15 Սերիալ «Արագացված օգնություն-2»
20.50 Սերիալ «Սեւ սենյակ»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Սերիալ «Գաղտնի նյութեր»
00.45 Հայացք
01.50 Սերիալ «Մարդը Ոլիմպոսից»

РТР

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
7.15, 7.30 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.20, 8.15 Ընտանեկան նորություններ
7.50, 9.50 Քաղաքային նորություններ
8.30 Հարցերի բյուրո, պատասխանների բյուրո
8.50, 10.15 Սեւով սպիտակի վրա
9.30 Մոսկվա-Մինսկ
10.20 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 «Հեռուստացմփորիկները»
11.00 Սերիալ «Մանուելա»
12.30 «Մանտա Բարբարա»
13.30 Թոք-շոու «Ինչ է ուզում կինը»
14.00 Նոր «Հին բնակարան»
15.30 «Սեւ մարգարիտ»
16.25 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.25 Սերիալ «Ընկերները 1»
18.30 Ստանիսլավ Լյուբշինը եւ Մարիանա Վերտինսկայան «Կինը ծովում» ֆիլմում
19.30 Գալինա Ստարովոյտովայի հիշատակին
20.00 «Միրո պատմություն»
21.30 Մանրամասներ
21.50 «Անշլագ» եւ ընկ.
22.55, 00.40 Մայա Պլիսեցկայայի հոբելյանական երեկոն
00.30 Լուրերից հետո
02.05 Հերթապահ բաժանմունք

@rminco Global Telecommunications Ինտերնետ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1369 Տպաքանակը 3000 Ստորագրված է տպագրության 17. 11. 2000 Գինը 100 դրամ